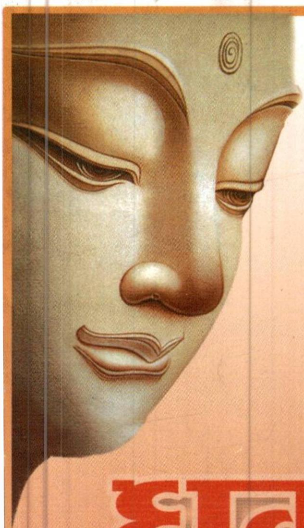

भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर

धर्म भन्दा धन प्यारो

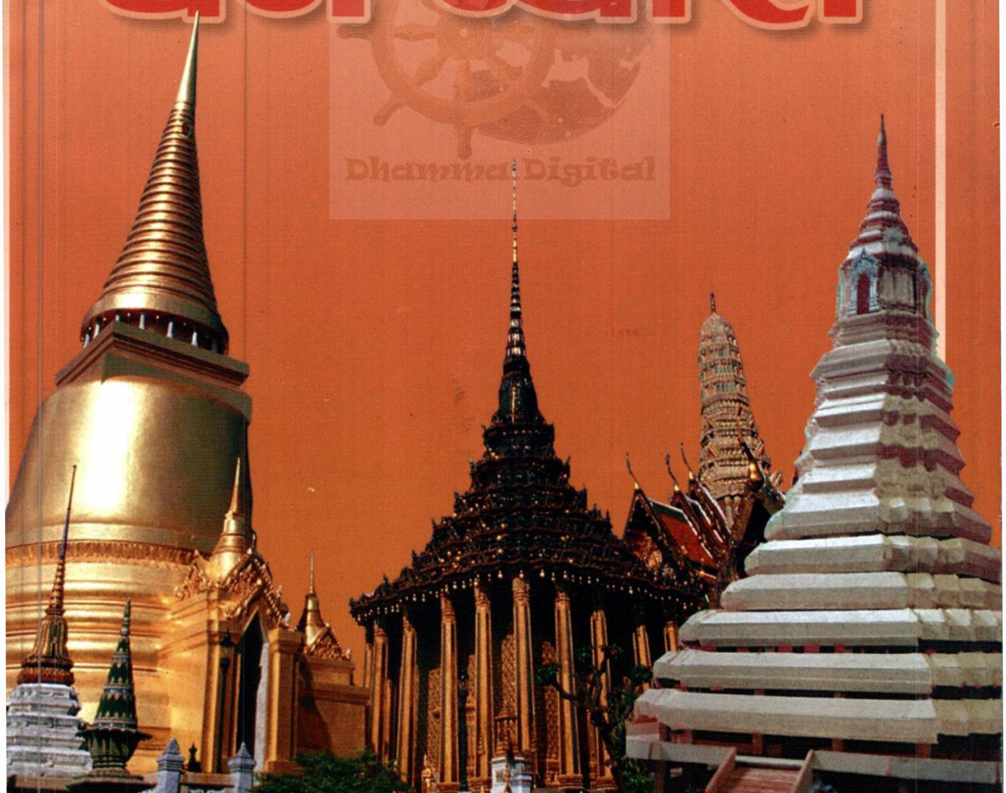

Dhamma Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

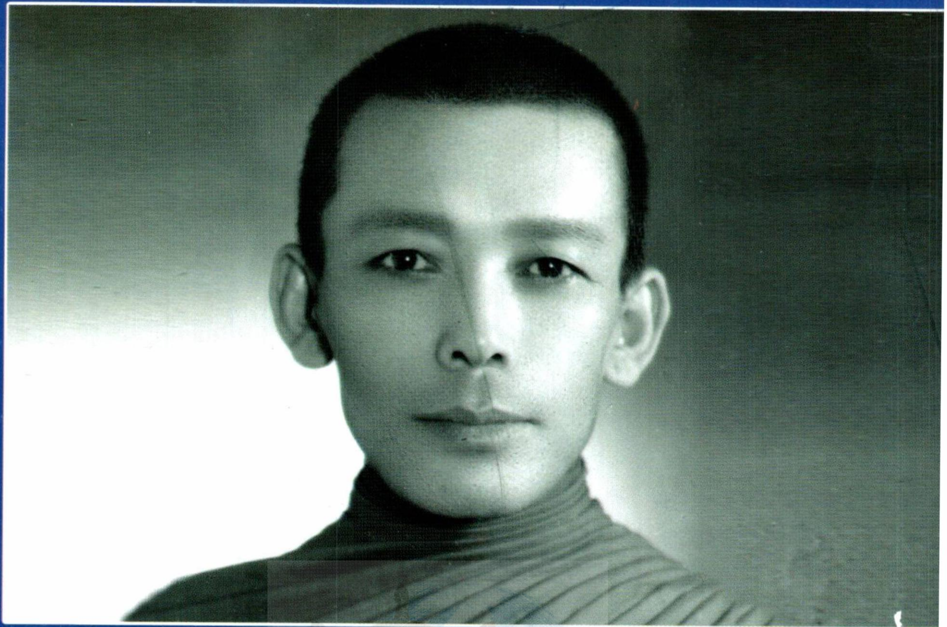

वि.सं. २०३४ फागुन १४ गते (सन् १९७८ फेब्रुअरी २६) मा भिक्षु उपसम्पदा
भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर

वि. सं. २०३४ सालमा थाइल्याण्डको विभिन्न बिहार र त्यहाँको भ्रमण बारेमा पुस्तक लेख्दै

Downloaded from http://www.dhamma.digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म भन्दा धन प्यारो

भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर

Dhamma.Digital

प्रकाशक

सुदर्शन बिहार

क्वःबहाल, बनेपा

धर्म भन्दा धन प्यारो - भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म भन्दा धन प्यारो

कृति	धर्म भन्दा धन प्यारो
लेखक	भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर
सर्वाधिकार	लेखक
संस्करण	२०७० प्रथम
प्रकाशन संख्या	१,००० प्रति
प्रकाशक	सुदर्शन बिहार, क्वःबहाल, बनेपा
कम्प्यूटर सेटिङ्	अक्टोपस ग्राफिक स्टुडियो, ठमेल
कभर ले-आउट	त्रिचन्द्र श्रेष्ठ
सम्पादन	मोहन किम्रीख
प्रकाशन सहयोगी	टिसिएस इन्टरनेशनल पब्लिकेशन, फोन नं. ९८५१०-५४७६५
मुद्रण	शिवशक्ति प्रेस, बागबजार
ISBN	978-9937-2-6325-2

यो पुस्तक निःशुल्क वितरणको लागि हो, बिक्रिका लागि होइन ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विषय क्रम

	शिर्षक	**पृष्ठ**
१.	लेखकको भनाई	७
२.	शुभकामना	८
३.	मेरो आफ्नो कुरा	९
४.	म किन भिक्षु भएँ ?	११

थाइल्याण्डबारे

५.	थाइल्याण्ड	१२
६.	विवाह	१२
७.	मृत्यु	१२
८.	खेतीपाती	१३
९.	यातायात	१३
१०.	पूजा-पाठ र दान	१३
११.	नयाँ वर्ष	१४
१२.	थाइल्याण्डमा भिक्षुहरूको संख्या	१४
१३.	औंसी पूर्णिमाको पूजा-पाठ	१५
१४.	धुताङ्ग गएको	१५
१५.	चियङ्माई	१६
१६.	पट्टया	१६
१७.	पण्डाको बुद्ध	१७
१८.	सुको थाई	१७
१९.	राजा सुद्धोधनको धान रोप्ने काम	१८
२०.	वाट धम्मकाय	१८
२१.	वाट पाकनाम	२१
२२.	नयाँ चैत्य बिहारको ठूलो चैत्य	२१
२३.	ध्यान हल	२२

Downloaded from http://www.dhamma.digital

२४.	मंगलसेन मुनि भन्तेको बारे	२२
२५.	संघदान	२४
२६.	स्कूल	२५
२७.	बुद्धपूजा	२५
२८.	मसान/दाहसंस्कार	२६
२९.	वर्षाबास	२६
३०.	संकाश्य नगर	२६

कथा

३१.	नासो (धर्म भन्दा धन प्यारो)	२८
३२.	दुई दाजुभाइको कथा	३१
३३.	छोराले आमालाई घरबाट निकाली दिए	३३

नेपाल भाषा

३४.	श्रीलङ्काय्	३६
३५.	महाराहुलोवाद सुत्त (भावनाया खँ)	३९
३६.	पितक्क सण्ठान सुत्र	४४
३७.	द्वेघा वितक्क सुचः	४७
३८.	दिर्घायु कुमारया बाँखः	५२
३९.	सूत्रारम्भ	५७
४०.	नव बुद्ध गुण	६३
४१.	मांया गुण	६४
४२.	हाकु नुगः	६६
४३.	अनित्य संसार	६७
४४.	थःगु छुं मदु	६९
४५.	नमः काः सिद्धि गाथा (परित्राण)	७०
४६.	संबुद्धे	७१
४७.	अग्ग पसाद सुत्त गाथा	७२
४८.	मङ्गल-चक्र वाल	७३
४९.	अनुमोदना विधि	७४
५०.	मातिका	७५
५१.	भोजन दानानु मोदना गाथा	७६
५२.	महामङ्गल चक्र वाल	७७

Downloaded from http://www.dhamma.digital

लेखकको भनाई

बुद्धधर्मको शिक्षा सुनेर भिक्षु बन्ने इच्छाले सर्वोच्च अदालतको जागिर, घरबार समेत छोडेर आमाको अनुमति लिएर भिक्षु बनें । बौद्धधर्म सम्बन्धि शिक्षाको लागि थाइल्याण्डमा गएर ९ वर्षसम्म अध्ययन गरेर त्यहिँ भिक्षु उपसम्पदा समेत भएँ । हाल उपसम्पदा भएको ३५ वर्ष भैसक्यो ।

थाइल्याण्ड लगायत सिङ्गापुर, मलेशिया आदि देशको भ्रमण गरेको हुनाले त्यहाँको अनुभव, देखेका कुरा, आदि लाई उतारेर यो पुस्तकको रूपमा प्रस्तुत गरेको छु ।

मैले नेपालको धेरै बिहारहरूमा बस्ने सु-अवसर समेत पाएको छु । बुद्धले भनेका छन्- *'हे भिक्षु हो ! तिमीहरू एउटै ठाउँमा नबसिकन विभिन्न ठाउँहरूमा गएर आफूले जानेबुझेका ज्ञान, शिक्षा, धर्म प्रचार गर्न जाउँ'*। सोही भनाईअनुसार म बनेपा ध्यानकुटी बिहार, चन्द्रकीर्ति बिहार, संघाराम बिहार, मातातिर्थ चतुब्रह्म बुद्ध बिहार, आनन्द भूवन बिहार, धर्मचक्र आश्रम, थानकोट शुभमङ्गल बिहार, त्रिशुली बिहार र बनेपा सुदर्शन बिहारसमेत गरेर ९ स्थानको बिहारमा बसिसकेको छु । हाल म सुदर्शन बिहार बनेपामा बसिरहेको छु ।

यस पुस्तकको प्रकाशन दिवंगत हुनुभएका मेरा बुबा गणेशबहादुर श्रेष्ठ र आमा महालक्ष्मी श्रेष्ठ प्रति समर्पित गर्दै निर्वाण सम्पति प्राप्त गर्नलाई पुण्य मिलोस् भनि कामना गर्दछु ।

अन्त्यमा, यस पुस्तक तयार गर्नमा त्रिचन्द्र श्रेष्ठ ज्यूले गर्नु भएको सहयोगको लागि सहस्र धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

-भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर

सुदर्शन बिहार, क्वःबहाल, बनेपा ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

ध्यानकुटी विहार

बनेपा, नेपाल

शुभकामना

भिक्षु ठानसेद्वले लेख्नुभएको पुस्तक *धर्म भन्दा धन प्यारो* सरसर्ती पढ्न पाएँ । उहाँको पहिलो प्रयास पुस्तक पढ्न पाउँदा औंधी खुशी भएँ । पुस्तक ज्ञानवर्द्धक र पढ्न लायक छ, रोचक पनि छ । थाइल्याण्डको संस्कृतिको बारेमा रोचक ढंगमा लेख्नुभएको छ ।

थाइल्याण्डको मात्र होइन श्री लंकाको एकजना बुढोले आफ्नो छोरालाई लेख्नुभएको चिट्ठीको परिणाम धेरै रोचक छ । साथै बुद्धधर्मको पनि प्रस्तुत पुस्तकमा समावेश भएको छ, यो पनि काम लाग्छ । भिक्षु थानसेद्वको यस्तै अरू पनि निरन्तर रूपमा पुस्तक प्रकाशित होस् जीवन सफल होस् भनि शुभकामना प्रकट गर्दछु ।

संघनायक
- भिक्षु अश्वघोष
ध्यानकुटी बिहार, बनेपा

मितिः २०६९ चैत्र २४ गते

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मेरो आफ्नो कुरा

मेरो जन्मस्थान बनेपा कोलाँटोलमा विक्रम सम्वत् १९९५ साल बैशाख महिना अष्टमीका दिनमा भएको हो । म जन्मेको ४ दिन देखिनै मलाई खटिरा आउने रोग लागेको थियो ।

आमाको गर्भमा छँदाखेरी आमाले पेट दुख्यो भनेर बैद्यको सल्लाहमा घाँसको औषधी खाएको कारणले गर्दा मलाई शरीरभरि खटिरा आउने रोग लागेको थियो । मलाई ३० वर्षसम्म खटिरा आउने रोगले गर्दा रोगी भएर बस्नु परेकोले केही पनि काम गर्न सकेको थिएन । काम गर्न नसकेको कारणले गर्दा घरमा आमा, बाबु र दाजुभाइ सबैको हेला सहनुपर्ने वाध्यता थियो मलाई ।

शिक्षा- नेपाली भाषा आफ्नै घरमा बुबा र ठूलो दाइले सिकाएका थिए । पछि २००७ सालदेखि साथी भाइहरूको सहयोगले गर्दा, बल्ल तल्ल दश कक्षासम्म पढें पैसाको अभावले गर्दा पढ्न पाएन । पढ्न नपाएर मलाई धेरै नै दुःख लाग्यो । लेख्नको लागि अहिलेको जस्तो पेन, डट्पेन पनि थिएन । निगालोको कलम बनाएर मसीको चक्का पानीमा डुबाएर त्यसमा चोपेर लेख्नु पर्थ्यो । ठालेको सुरूवाल र कमीज लाएर स्कूल जानु पर्थ्यो । चिया खानको लागि आमा बुबाले ५ पैसासम्म दिंदैन थिए । उहिलेको अवस्था हेर्दा खेरी अहिलेका विद्यार्थीहरू देवलोकमा पुगेको जस्तो लाग्छ । धेरै सुविधा छ अहिले आनन्दले पढ्न पाइन्छ ।

जागिर खानको लागि लोकसेवा आयोगमा मुखिया पदको जाँच दिएर नाम निस्कियो । एक वर्षपछि २०२३ साल देखि २०२८ सालसम्म

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धुलिखेल जिल्ला अदालतमा मुखिया पदको जागिर खाएँ । फेरी २०२९ साल देखि २०३३ सालसम्म काठमाडौं सर्वोच्च अदालतमा खरिदार पदको जागिर खाएको थिएँ ।

जागिर खाएको ३ वर्ष पछि १५ दिन घर बिदा बसेको बेलामा कसो कसोगरी पूर्व संस्कार भएकोले होकि एकदिन बौद्ध धर्म सम्वन्धी एक जना साथीसँग संगत भयो । बुद्ध धर्म सम्बन्धी किताब पढ्दै गएपछि मलाई मनपऱ्यो । शनिबार आयो कि, बिहार बिहारमा गएर धर्मको कुरा सुन्न र सिक्न जाने गरेको थिएँ । पछि बौद्ध परिपति शिक्षा ५ कक्षासम्म जाँच दिएको थिएँ ।

गौतम बुद्धको शिक्षा अध्ययन गरेर एक वर्ष पछि मेरो शरीरमा भएको खटिरा बिस्तारै बिस्तारै निको भएर गयो । अनि मलाई धेरै खुशी लाग्यो । बुद्ध धर्म प्रति मेरो विश्वास तीव्र भएर गयो ।

काठमाडौं सर्वोच्च अदालमा खरिदार पदको जागिर तलब रू. १५० थियो । डेरा बहालकाटी दिने, आफु कति खाने ? घरमा दिनलाई पैसा त छैन । अनि दाजुभाइले भन्यो कि, तेरो जागिर त केहि न केहि, घरमा ५ पैसा पनि दिने होइन । अनि मैले भनें- के गर्नु त आफू एक्लैलाई त खान पुग्दैन पछि २०३२ सालमा जागिरबाट राजिनामा गरिदिएँ । त्यसपछि वि.सं. २०३३ साल बैशाख १ गतेदेखि २०३३ साल माघ २९ गतेसम्म बनेपा ध्यानकुटी बिहारमा बौद्ध ऋषि भएको थिएँ । वि.सं. २०३३ माघ २२ गते लुम्बिनीमा ७ दिनको लागि भ्रमण र श्रामणेर प्रवज्या भएको थिएँ ।

-भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर

Downloaded from http://www.dhamma.digital

म किन भिक्षु भएँ ?

म भिक्षु उपसम्पदा भएको कारण । म बुद्ध धर्ममा संगत गरेर एक वर्ष पछि मेरो पुरानो रोग निको भएको खुशीले ।

अदालतको काम-कुरा, जाली-फटाहा पाप कमाउने ठाउँ भएकोले ।

जागिरको कमाइले आफू एक्लैलाई पनि खानै नपुग्ने भएकोले ।

वि.सं. २०३४ साल फागुन १५ मा अथवा सन् १९७८ फेब्रुअरी २६ मा थाइल्याण्ड, बैंकक वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारका अधिपती उपभा भिक्षु धम्मधिर राजहामुनिबाट मलाई भिक्षु उपसम्पदा गरी दिनु भएको थियो । नाम- भिक्षु थानेसेट्ट हो । थाइल्याण्डमा गएर भिक्षु उपसम्पदा भएर बौद्ध धर्म सम्बन्धि ९ वर्ष सम्म अध्ययन गरेको थिएँ ।

१. सन् १९७७ मा थाइल्याण्डमा गएको ।

२. सन् १९८२ मा थाइल्याण्डमा गएको ।

३. सन् १९८५ मा मलेसिया र सिंगापुर गएको ।

४. सन् १९९० मा थाइल्याण्ड गएको ।

५. सन् २००९ मा थाइल्याण्ड गएको ।

६. सन् २०११ मा थाइल्याण्ड गएको ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

थाइल्याण्ड

थाइल्याण्ड एक बौद्ध देश हो । यहाँ जम्मा ७६ अन्चल छन् भने बैंकक शहर व्यापारिक केन्द्र हो । थाइल्याण्डमा ६ करोड जनसंख्या छन् । बैंकक शहरमा ठूल्ठूला व्यापारिक काम गर्ने चाइनिजहरू छन् । थाई जनताहरू धेरैजसो सरकारी जागिर र खेतीपाती काम गर्छन । व्यापार पनि गर्छन् ।

थाइल्याण्डमा जातपातको भेदभाव छैन । समानता छ । यहाँ ९५ प्रतिशत बुद्ध धर्मावलम्बि छन् । उनीहरूको नियम अनुसार एकपल्ट श्रामणेर र एकपल्ट भिक्षु हुनै पर्छ । यहाँका मानिसहरू आफ्नो घरमा पकाएर खानुभन्दा बाहिर होटेल, रेष्टुरेन्टमा गएर खानु सस्तो र सजिलो मान्छन् र भन्छन् । झंझट पनि गर्नु परेन किनभने प्राय मानिसहरू जागिरका कारण हुने गर्दछन् ।

विवाह

थाइल्याण्डमा विवाह गर्नलाई केटी माग्न जाँदा, आमा बाबुले केटा हुने भिक्षु भैसकेको होकि होइन । यदि हो भने केटा हुने भिक्षु भैसकेको प्रमाणको लागि फोटो हेर्न माग्छन् । यदि भएको छैन भने एकपल्ट भिक्षु भएर आउ अनि कुरा हुन्छ भनेर फर्काइदिन्छन् ।

मृत्यु

यहाँ जन्मदेखि लिएर नमरेसम्म जो गर्नुपर्ने काम भिक्षुहरूले गर्छन । यहाँ भन्ते मऱ्यो भने वा बिहारको ठूलो भन्तेको मृत्यु भएमा लाशलाई बाकसमा राखेर कमसेकम ४-७ दिनसम्म बिहारमा राख्छन् । अनि उसको नाममा, भन्तेहरूलाई पूजा-पाठ गर्न लगाउँछन् । बिहारमै मृत्यु संस्कारका लागि

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मसानघाट हुन्छ । अनि करेण्टबाट जलाइन्छ । मर्दाखेरी नेपालको जस्तो रूने चलन पनि यहाँ छैन । श्राद्ध गर्ने चलन पनि छैन । पछि, बिहारमा अथवा आफ्नै घरमा तिथि हेरेर ९ जना भन्तेहरू बोलाएर पूजा-पाठ गर्न लगाएर, संघ दान गरेर, दानपुण्य गरेर मृतकको नाममा पुण्य छोडि दिन्छन् ।

खेतीपाती

थाइल्याण्डमा वर्षको २/३ पल्ट धान रोप्छन् । नेपालमा जस्तो हातले धान रोप्ने होइन । सबै काम मेसिनबाट गरिन्छ । यहाँ धान, मकै, गहुँ, भटमास, उखु र सखरखण्ड आदि खेती हुन्छ । यहाँ जमिनको र समुद्रको हरेक किसिमको तरकारीहरू पाइन्छन् । मानिसहरू समुद्रको पानीले नुन पनि उत्पादन गर्दछन् ।

यातायात

यहाँ यातायातको धेरै सुविधा छ । रेल-वे, डुङ्गा, पानीजहाज, दुईतले ठूला बस आदिबाट भ्रमण गर्न सकिन्छ । यहाँ रातदिन गाडीहरू चलेका हुन्छन् । बेलुका सुत्दाखेरी गाडीहरू चलेका आवाज मात्रै सुनिन्छ । यहाँ धेरै गर्मी ठाउँ भएकोले लामखुट्टेले गर्दा भुल नभैकन सुत्नै सकिंदैन ।

Dhamma.Digital

मेला

यहाँ वर्षको ३ पल्ट मेला लाग्छ । जनवरी १ तारिखमा नयाँ साल फेर्ने । सोङक्रान्त भनिएको एक आपसमा पानी खेल्ने र लही कठोन भनिएको पूर्णिमाको दिनमा बेलुका ७ बजे युवतीहरूले राम्रो राम्रो लुगा लगाएर टपरीमा फूल, धुप, मैनबत्ती बालेर खोलामा बगाउने गर्दछन् ।

पूजा-पाठ र दान

थाइल्याण्डमा गृहस्थीहरूले नयाँ घर बनाएमा, नयाँ पसल खोलेमा, विवाह गरेमा र जन्मदिनको अवसरमा ५ जना भन्तेहरूलाई निम्तो गरेर पूजा-पाठ गर्ने चलन छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नयाँ वर्ष

थाई राजा बौद्ध राजा भएकोले र धेरै धर्मात्मा भएकोले जनताहरू धेरै खुशी छन् । थाई राजा-राजीको जन्मदिनमा जनताहरूले राजा-रानीको हातमा पैसा दान गर्छन् । अरू ७६ अञ्चलमा पनि राजा-रानीको नाममा पैसा दान गर्ने चलन छ । त्यो दान गरेको पैसा, करिब ९ अर्ब जति पैसा जम्मा हुन्छन् । पैसा राजा-रानीले आफ्नो देश उन्नती गर्नको लागि कोषमा राखिदिन्छन् ।

उक्त पैसाले ठाउँ ठाउँमा गाडी मात्रै चल्ने हाईवे बनाइ दिएका छन् । एक हाईवे माथि अर्को हाईवे खप्ट्याएर बनाएको छ । गाडी धनीले ठाउँ ठाउँमा सडक कर तिनुपर्दछ ।

थाई राजा-रानीले गाउँ गाउँमा गरीबहरूलाई लुगा-फाटा, खानेकुरा र औषधि आदि दान गर्न जान्छन् । थाई राजाले जनताहरूलाई के भन्छन् भने, प्रजागणहरू ! तिमीहरूले बराबर आ-आफ्नो श्रद्धानुसार, भिक्षुहरूलाई भिक्षा दान दिनुपर्छ । आफूले दान गरेको पुण्यको प्रभावले आफूलाई पुण्य र देशमा शान्ति हुन्छ । राजाले जहिले पनि शान्ति-शान्ति भनेर आफ्नो दाहिने हात उठाई रहेका हुन्छन् ।

थाइल्याण्डमा भिक्षुहरूको संख्या

थाइल्याण्डमा भिक्षुहरू ४ लाख जति छन् भने बिहारहरू ३० हजार छन् । यहाँ थेरबादी भिक्षुहरू दुई प्रकारका छन् । एक महानिकाय र अर्को धम्मयुट निकायका छन् ।

थाइल्याण्डमा भिक्षुहरूले दिनहुँ भिक्षा मागेर जीविका गर्नुपर्दछ । उपासको-पासिकाहरूले कसैले आफ्नै घरमा पकाएर भिक्षा दान गर्छन् र कसैले बाहिर पसलमा किनेर दान गर्छन् । भोजन दान गरेको पुण्यको प्रभावले आफ्नो काम सफल हुन्छ । यहाँ धुताङ्गधारी, बनबासी भिक्षुहरू पनि छन् । अञ्चलाधिस भिक्षुहरू पनि छन् संघराज भिक्षु पनि छन् । अञ्चलाधिस भिक्षु र संघराज भिक्षुलाई सरकारले विशेष तवरले सुरक्षागार्ड पनि उपलब्ध गराइदिएका हुन्छन् ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

औंसी, पूर्णिमाको पूजा-पाठ

थाइल्याण्डका बिहारहरूमा औंसी र पूर्णिमाका दिनमा भिक्षुहरू (संघ) जम्मा भएर दिनको ४ बजे पाटिमोख पाठ (कण्ठ) गर्छन् । फेरि अष्टमी र औंसी, पूर्णिमाका दिन बिहान ८ बजेदेखि १० बजेसम्म, बुद्धपूजा र धर्मदेशना गर्छन् । त्यहाँ बुद्धपूजा र धर्मदेशना गरिसकेपछि नेपालमा जस्तो दानदिने चलन छैन । अलग्गै निमन्त्रणा गरेपछि मात्र दानदिने चलन छ । थाई भिक्षुहरू परित्राण पाठ गर्छन् । तर धर्मदेशना कम गर्छन् । आशिर्वाद पनि दिन्छन् । त्यो पनि फेरि फेरि दान गर्न आउ है भन्छन् । त्यहाँ मृतक भएकाहरूको नाममा भिक्षुहरूले, अभिधर्म पाठ गर्ने चलन छ । दाताहरू आएर पाठ गर्न लगाउने चलन छ ।

धुताङ्ग गएको

थाइल्याण्डमा ३/४ सय भिक्षुहरू जम्मा भएर पैदल धुताङ्ग जाने चलन पनि छ । आज एक ठाउँमा बास हुन्छ भने भोलि अर्को ठाउँमा बास हुन्छ । कहिले जंगलमा, कहिले मसानमा, कहिले खेतमा बास हुन्छ ।

एकपल्ट म पनि ७ सय भिक्षुहरूको समूहमा पैदल धुताङ्ग गएको थिएँ । दिनको २५/३० किलोमिटर हिंड्नु पर्ने । ४ दिनसम्म ज्वरो आयो, नगई पनि भएन । खाना पनि रूच्दैन । लौरो टेकेर भएपनि बिस्तारै हिंडेर गएँ । हिंडाईको थकाईले सुत्दाखेरी, लामखुट्टेले टोकेको पनि चाल पाइन । फेरि एकपल्ट मरेको लास गाडेको ठाउँमा सुत्नुपर्‍यो । त्यो दिन मलाई भूतले तर्सायो ।

अर्को एकदिन जंगलमा सुतेको थिएँ । भोलिपल्ट बिहान ६ बजेतिर उठ्दाखेरी मसंगै दुई हात लामो सर्प सुतिरहेको देखें । शिलको प्रभावले होकि, तर मलाई केहि पनि गरेन । त्यस्तो गर्मी ठाउँमा हिंड्नु परेकाले पानीको प्यास लागिराख्थ्यो । पानी धेरै पिएकाले शरीरभित्र, खुट्टामा तल-तल सर्दै पाइतालासम्म पुगे पछि फोका उठेर पनि फुट्थ्यो । अनि धेरै पोल्थ्यो । धुताङ्गमा यस्तो पनि अनुभव बटुलें ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

थाइल्याण्डमा भन्तेहरूलाई लाउने चिबरको दुःख छैन । एकपल्ट म १० दिनको ध्यान शिविरमा गएको थिएँ । भन्तेहरू २५-३० जना थिए । त्यसमध्ये एक जना भिक्षुको चिबर ५०-६० टुक्राद्वारा टालिएको मैले देखें । अनि मैले सोधें- 'भन्ते ! तपाईको चिबर लाउने छैनकि क्या हो ?' उसले भन्यो - 'मलाई नयाँ चिबर चाहिएको छैन म पाँसुकुल चिबरधारी हुँ ।

अनि मैले भने - 'साधु- साधु !!! भन्ते !.... भन्ते ! धुताङ्गको अर्थ के हो ?' उसले भन्यो- 'क्लेस हटाउने, द्वेष हटाउने र संयमी भएर बस्ने' । धेरै राम्रो- मैले भनें ।

चियङमाई

थाइल्याण्डमा चियङमाई शहरलाई दोश्रो बैंकक शहर भनिन्छ । चियङमाई बैंकक शहरबाट एकरातमा रेलबाट पुगिन्छ । अलि उच्च पहाड भएकोले शितल पनि छ । त्यहाँ खौन्हियो भन्ने चामलको भात पाइनेरहेछ । त्यसलाई स्थानिय भाषामा साह्रो भात भनिंदोरहेछ । सो भात खाएपछि पानी धेरै खानुपर्छ । यदि खाएन भने, दिशा आउँदैन अर्थात् कसिन्छ ।

त्यहाँ लामो समयबस्ने विदेशीहरूले बुद्ध मण्डल अफिसमा गई भिषा थप्नको लागि चिठ्ठी बनाउनु पर्छ । बैंकक शहरबाट उक्त स्थानमा ट्याक्सी मार्फत एक घण्टामा पुग्न सकिन्छ । चिठ्ठी तयार भएपछि फेरी अर्को ठाउँमा इमिग्रेसन अफिसमा गएर भिषा थप्नुपर्छ ।

पट्टया

थाइल्याण्डको पट्टया शहर भन्ने ठाउँमा पानीजहाजमा बसेर समुद्रको दृश्य हेर्न मानिसहरू जान्छन्, त्यहाँ विदेशी पयर्टकहरू धेरै मात्रामा देखिन्छन् । पर्यटकहरू समुद्रको छेउमा गएर नुहाउन जान्छन् । छालका कारण नुहाउन डरलाग्दो पनि छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पण्डाको बुद्ध

थाइल्याण्डमा अमूल्य कुरा एउटा छ- त्यो हो पण्डाको बुद्धमूर्ति । पण्डाको बुद्धमूर्ति कहिले लाओस, कहिले कम्बोडिया, कहिले थाइल्याण्ड लगेर पूजा गर्ने गरिन्थ्यो । पछि थाई राजाद्वारा अब त्यसरी होइन, जसले बुद्धविनय २२७ नियम कण्ठ पाठ गर्न सक्छ, उसको देशमा राख्न सकिने गरी घोषणा गरियो । उक्त घोषणा पश्चात् कसैले पनि पूर्ण पाठ गर्न सकेनन्, पछि थाई राजाले उक्त बुद्धविनय कण्ठस्थ पाठगरी पण्डाको बुद्धमूर्ति थाइल्याण्डमै राखिने सर्वसम्मति निर्णय गरियो ।

त्यसपश्चात् पण्डाको बुद्धको मूर्ति बैंकक शहरमा सरकारी बिहार बनाई 'वाट फ्रा कायउ' नामाकरण गरी स्थापना गरियो । उक्त पण्डाको बुद्धमूर्ति अर्थात् 'वाट फ्रा कायउ' लाई थाइल्याण्डको मुख्य सम्पत्ति मानिएको छ । हरेक आइतबारको दिनमा दिनभरि दर्शन गर्न पाउने गरी टिकट काटेर हेर्न सकिने व्यवस्था गरिएको छ ।

सुको थाई

थाइल्याण्डमा धेरै वर्ष अघि बर्मा र थाईको लडाइँ भएको थियो । बर्मिस् सेनाले थाइल्याण्डको सुको थाई बिहारमा लडाइँ गरेर उक्त बिहारलाई नष्ट पारी दियो । त्यसबेला हात्ती, घोडा आदिमा चढेर त्रिशुलले लडाइँ गर्ने गर्दथे । लडाइँका कारण थाई सरकारले उक्त सुनको बुद्धमूर्तिलाई जमिनमा खाल्टो खनी लुकाएर राख्यो । लडाइँ भइरहेको बेलामा कुन थाई कुन बर्मिस् चिन्नै सकिँदैन थियो, दुबै तर्फका जनताहरू धेरैको मृत्यु भयो ।

पछि लडाइँ सकिएपछि उक्त सुनको बुद्धमूर्तिलाई बैंककको त्राईमित बिहारमा स्थापना गरियो । अनि त्यसबेलादेखि थाई भन्तेहरूको केश खौरने बेलामा आँखीभौ पनि खौरने चलन रहिआएको बताइन्छ । बर्मिसहरूले सुको थाई बिहारका सम्बन्धमा केही वर्षपछि थाई सरकारलाई भने- 'हामीले बिगारेको सुको थाई बिहार अब हामीले नै बनाई दिन्छौं'

Downloaded from http://www.dhamma.digital

प्रतिउत्तरमा थाई सरकारले भन्यो कि- 'अब बनाउनु पर्दैन । यो त्यत्तिकै राखी छाड्ने ।' लडाइँ भएको प्रमाण र इतिहासलाई जिउँदो राख्नका लागि सो स्थानलाई अहिलेसम्म पनि जस्ताको तस्तै राखि राखिएकोछ । हात्ती र घोडामा चढेर लडाइँ भएको फोटोहरू, सुफान बुरीमा सबैले देख्ने गरी भित्तामा टाँगिएको छ ।

राजा सुद्धोधनको धान रोप्ने काम

गौतम बुद्धको जन्म हुनुभन्दा अगाडिको कुरा हो । उसबेलामा राजा सुद्धोधनले आषाढ पूर्णिमाको दिनमा आफ्नो खेतमा आफैले हलो जोतेर धान रोपेका थिए । त्यो चलन अहिले पनि बैंकक शहरको टुँडिखेलमा थाई सरकारले आषाढ पूर्णिमाको दिनमा हलो जोतेर धान रोप्ने चलन यद्यपी रहेको छ ।

वाट धम्मकाय

थाइल्याण्डको बैंकक शहरबाट एकघण्टा पर वाट धम्मकाय बिहारमा लाखौं भिक्षुहरू बस्छन् । उक्त बिहारको क्षेत्रफल करिव २५ सय रोपनीमा फैलिएको छ । त्यो बिहारमा अनौठो ठूलो चैत्य बनाइएको छ । पहेंलो सुनको जस्तो देखिने उक्त चैत्य निकै आकर्षक देखिन्छ ।

चैत्यभित्र बुद्धको मूर्तिहरू १० लाख र चैत्य बाहिर ७ लाख स्थापना गरिएको छ । बिहारमा हरेक आइतबार बिहान ८ बजेदेखि १०:३० बजेसम्म विविध कार्यक्रम हुन्छ । त्यहाँ उपासको-पासिकाहरू २/३ लाख जम्मा हुने गर्दछन् । कार्यक्रममा थाई भिक्षुहरूसँग म पनि धेरै पटक गएको छु । त्यहाँ जाने उपासको-पासिकाहरू अलग्गै सेतो पोसाक लगाएर जानुपर्ने रहेछ ।

कार्यक्रममा मलाई पनि सहभागि हुने मौका मिलेको थियो । उक्त कार्यक्रममा जानका लागि ठूलो दुईतले बसमा जाने आउने व्यवस्था

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मिलाइएको रहेछ । धनी मानिसहरू आफ्नै सवारी साधनको प्रयोग गर्दछन् । उक्त कार्यक्रममा बिहारको मुख्य भन्ते धम्म छ्योलाई राजालाई जस्तै आदर, गौरव र सम्मान गर्ने गरिन्छ । भन्ते कार्यक्रम स्थलमा आईपुग्ने बेलामा सबै मानिसहरू हात जोडेर अभिवादन गरी बस्दछन् । २/३ लाख मानिसहरू जम्मा भएको उक्त स्थानमा पनि शान्त वातावरण देखिन्छ । सो स्थानको वातावरण सुनसान हुन्छ ।

धम्म छ्यो भन्ते मञ्चमा आएर बसेपछि सबैले तीन पल्ट हात जोडेर वन्दना गर्दछन् । त्यसपछि धम्म छ्यो भन्तेले *सम्मा अरहँ* भनेर ध्यान सिकाउँदछन् र भन्छन् 'यो धर्म जस्तो ठूलो पवित्र संसारमा अरू कुनैपनि छैन ।' एकघण्टाको ध्यान सकिएपछि ११ बजेतिर भोजन शुरू हुन्छ । भन्तेहरू सबैले घुमाउरो टेबुलमा बसेर भोजन गर्छन् । भोजनमा जमिनको तरकारी र समुद्रको तरकारी हुन्छ ।

फेरि दिउँसो २ बजेदेखि ३ बजेसम्म *सम्मा अरहँ* भनेर ध्यान सिकाउँछन् । ध्यान सकिएपछि भिक्षुहरू र उपासको-पासिकाहरू सबैले त्यो धम्म छ्यो भन्तेलाई खाममा राखेर दक्षिणा दिन्छन् । एकप्रकारले दक्षिणा दिनेहरूको भिडनै लागेको हुन्छ । हरेक आइतबारको दिन मानिसहरू उक्त विहारमा दान गर्न जान्छन् । त्यो कार्यक्रममा क्रेनको सहायतामा फोटो खिच्छन् । उक्त कार्यक्रममा धम्म छ्यो भन्तेले - उपासको-पासिकाहरूले गर्दा म त धेरै नै आत्मिक धनी भैसकें भनि आभार व्यक्त गर्छन् ।

२/३ लाख मानिसहरूलाई त्यो बिहारमा भोजन पकाउने गरिन्छ । कसरी पकाइयो होला अचम्म लाग्छ । ७६ अञ्चलका मानिसहरू हरेक आइतबारका दिन त्यहाँ जान्छन् । धेरै बसहरू, माइक्रोबस, प्राइभेटकार आदि बाट त्यहाँ ओहोर दोहोर गरिरहेको पनि देखिन्थ्यो । कार्यक्रममा अन्दाजी २५ जना जति सहयोगी कार्यकर्ताहरूका साथै थुप्रै प्रहरीहरूको उपस्थिति थियो । मैले उक्त बिहारका अन्य थुप्रै शाखाहरू पनि रहेको थाहा पाएँ, केहि ठाउँहरूमा म पनि पुगेर आएँ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वाट धम्मकाय बिहारबाट श्रीलंकामा २२२ र बंगलादेशमा २२३ ढलौटको बुद्धमूर्तिहरू दानगरी पठाइएको छ । भिक्षु धम्म छ्यो भन्छन् कि- मलाई अरू बिहारबाट आजसम्म कसैले पनि निमन्त्रणा गरेको छैन । तर मलाई उनीहरूको निम्तो चाहिएको पनि छैन । म त अर्बपति भैसकें । धम्मकाय बिहार अरू बिहारहरू भन्दा धेरै फरक छ । बुद्धमूर्ति पनि फरक छ । चिबरको रङ्ग पनि फरक छ । यो बिहारमा बस्न पनि धेरै गाह्रो छ ।

वि.सं. २०६८ सालमा माघ पूर्णिमाको दिनमा उपासिका कायउले अरू १० लाख शिल माताहरू बनाएकि थिइन् । माताहरू अष्टशिल पालन गरी, सेतो वस्त्र लगाई, दानपुण्य गरी, केहि दिन पछि आ-आफ्नो घरमा फर्कन्छन् । उक्त कार्यक्रममा अन्य देशहरूका भन्तेहरूलाई पनि निम्तो गरिएको हुन्छ । नेपालबाट पनि तीन जना भन्तेहरू आउनु भएको थियो । १. भन्ते धम्मशोभन २. भन्ते धम्मपाल र ३. भन्ते सुमेध ।

मैले थाई टेलिभिजन DMC मार्फत बेलुकी ८ बजे प्रसारण भएको कार्यक्रममा ठूलो चैत्य भएको ठाउँमा ३ लाख बत्ती बालेर ठूलो उत्सव मनाइएको थियो । त्यहाँ विभिन्न रङ्गका भूइँचम्पा बत्ती पनि बालि रमाइलो गरिएको थियो ।

Dhamma.Digital

सन् २०११ मे २२ धम्म छ्यो भन्तेको जन्मदिनका अवसरमा ३० हजार अरू बिहारका भन्तेहरूलाई निम्तो गरिएको रहेछ । भन्तेहरूलाई १/१ त्रि-चिबर सेट, १/१ हजार भाट र झोला १/१ थान समेत दान गरिएको थियो । त्यो दिन त्यहाँ निकै रमाइलो भएको थियो ।

वाट धम्मकाय बिहारबाट वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारको धेरै वर्ष अघि मृत्यु भैसकेको मङ्गलदेव मुनि चन्थसरो भन्तेको एक हजार किलो सुनबाट पाँचवटा मूर्ति बनाइएको थियो । ति पाँचवटा मूर्तिहरू मध्ये एउटा मूर्ति वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारलाई दान गरियो । त्यो मूर्ति वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारको ठूलो नयाँ चैत्यमा स्थापना पनि गरियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वाट पाकनाम

वाट पाकनाम भाषिचरण बिहार, बैंकक शहरमा पर्दछ । यो बिहारको पूर्वी, पश्चिमी र उत्तर भाग डुङ्गा चलाउने नदीको मुखमा परेकोले वाट पाकनाम नामाकरण गरिएको हो । 'वाट' भनेको बिहार, 'पाक' भनेको मुख हो । 'नाम' भनेको पानी हो । त्यस कारण पानीको मुहानमा बनेको बिहार ।

बिहार ३० रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । अझै ठाउँ नपुगेर नजिकको गृहस्थिहरूको २५/३० घरहरू किनेर भत्काइएको थियो । जति भए पनि नपुग्ने भनेको यहि हो । बिहारमा ठाउँ अभावको कारण गाडी जाम भएर वान-वे गरिएको छ ।

उक्त बिहारमा साना-ठूला गरी जम्मा २५ वटा भवनहरू रहेका छन् । जसमा मंगल भवन, सोमदेच मंगलाचार्य भवन, धम्मपन्या भवन, सवाटलम भवन, अनागारीका भवन, ह. ल्हुमफ भवन, ह. विपस्सना भवन आदि छन् । उक्त विहारभित्र स्कूल र प्रछ्या समफान अफिसका साथै नाम थाहा हुन नसकेको थुप्रै अफिसहरू पनि छन् ।

नयाँ चैत्य बिहारको ठूलो चैत्य

नयाँ चैत्यको एरिया ५० मिटर फराकिलो, ८० मिटर उचाई छ । ध्यान भावनाको कार्यक्रम पनि यो चैत्यमा हुन्छ । यो ठूलो चैत्यमा मृत्यु भैसकेको मङ्गलदेव मुनि चन्थसरो भन्तेको एक हजार किलो भएको सुनको मूर्ति स्थापना गरिएको छ ।

उक्त बिहारमा उपसम्पदा भिक्षुहरू चारसय जना, श्रामणेरहरू २१५ जना र अनागारीकाहरू १५० जना छन् । अनागारीकाहरूले जलपान र भोजन पकाउने कार्य गर्दछन् । जलपान र भोजनको लागि चामल मात्रै दिनको

Downloaded from http://www.dhamma.digital

२ बोरा, एक टिप तरकारी, फलफूल पनि एक टिप चाहिन्छ । यो बिहारमा अनागारीकाहरूलाई कहिल्यै पनि फुर्सद हुँदैन ।

सोमदेच मङ्गलाचार्य भन्तेलाई रक्षार्थ हेरचाह गर्न सरकारी सुरक्षाकर्मीहरू दिनरात खटिरहेका हुन्छन् । उहाँको उमेर अहिले ८६ वर्ष भयो । सोमदेच भन्तेका लागि एकजना भिक्षु निजी सेक्रेटरी नियुक्ति गरिएको छ ।

ध्यान हल

यो बिहारमा ध्यान गर्ने ठूलो भवन छ । यहाँ हरेक दिन बिहान १० देखि ११ बजेसम्म ध्यान शिविर हुन्छ । बेलुका ६ देखि ८ बजेसम्म ध्यान कार्यक्रम हुन्छ ।

मङ्गलदेब मुनि भन्तेको बारे

वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारको पहिलाको मङ्गलदेब मुनि चन्थसरो भन्तेको मृत्यु भएको बुद्ध सम्वत् २००२ साल (सन् १९५९ फेब्रुअरी ३ तारिख) दिनको ३ बजे होला (किताबमा उल्लेख भएअनुसार) ।

उनले म मरेपछि मेरो शरीर नजलाउनु भनेका रहेछन् । त्यसकारण उहाँको लागि अलग्गै मन्दिर बनाएर ठूलो सुनको बाकसमा राखि त्यहाँ हरेक प्रकारको फूल, गमला, बत्ति, सजि-सजाउ गरिएको छ । भन्तेको धेरै मूल्यपर्ने मूर्ति बनाएर अगाडि राखिएको छ ।

उक्त स्थानमा बिहान ६ बजे देखि बेलुका ९ बजेसम्म दर्शन गर्न आउने, पाठ-पूजा गर्न आउनेहरूका लागि मन्दिर खुल्ला हुने गर्दछ । फेरि ९ जना भन्तेहरूलाई निम्तो गरेर अभिधर्म पाठ दिनदिनै गराउने चलन पनि रहिआएको छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वर्षै पिच्छे, फेब्रुअरी ३ तारिखमा बाहिरका भन्तेहरू ५ सय जनालाई निम्तो गरेर उक्त भन्तेको नाममा परित्राण पाठ गराइन्छ । ति भन्तेहरू प्रत्येक लाई २५ हजार भाट, सुटकेस, त्रि-चिवर १ सेट, झोला र छाता आदि दान गरी पठाउने चलन रहिआएको छ । उक्त भन्ते धेरै पुण्यवान र अरूलाई उपकार गर्ने भएकोले मानिसहरू दिनदिनै दर्शन गर्न आउँछन् । मृत्यु पश्चात् पनि भन्तेको अंकित स्वरबाट प्रत्येक दिन बिहान र बेलुका सम्मा अरहं भनेर क्यासेट चक्का र सिडिबाट ध्यान भावना सिकाइन्छ । समथ भावना ।

संझना स्वरूप उक्त भन्तेको मूर्ति, लकेट, फोटो आदि बिक्रि हुने गर्छ । मानिसहरूले भन्तेको मूर्ति, फोटो, आफ्नो घरमा र गाडीमा राखेका हुन्छन् । थाइल्याण्ड देशभरि उक्त भन्तेको नाम प्रसिद्ध ल्हुमफ वाट पाकनाम द्वारा सबैले थाहा पाउँदा रहेछन् । धेरै जसो मानिसहरू वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारमा दानधर्म गर्न आउँछन् ।

सन् २०११ जुलाई १३ मा एकजना उपासकले वाट पाकनाम बिहारलाई जग्गा किन्नलाई भनेर १० करोड भाट दान दिएर गयो । पानी भरिसकेको गाग्रीमा फेरि अर्को पानी भर्न आउने मात्र छन् । गजबको कुरा हो । वरपरका बिहारमा बस्ने भन्तेहरू, लामखुट्टे धपाएर बसेका छन् । एकजना भन्तेको पुण्यको प्रभावले हजारौं भन्तेहरू आनन्द साथ खाएर बसेका छन् । भाग्यमानीको भूतै कमारो भन्या जस्तो कुरा भयो ।

त्यस्तै नेपालमा पनि, धेरै जसो मानिसहरू धर्मकीर्ति बिहारमा जाने गर्छन् । बुद्ध पूजामा बस्नलाई र कथा सुन्नलाई भित्र ठाउँ नपुगेर बाहिर उभिएर भएपनि कथा सुनिरहेका छन् तर श्रीघः बिहारमा भने धेरैकम मानिसहरू आउँछन् भन्ने कुरा सुनेको छु ।

थाई मानिसहरूको भनाई अनुसार वाट पाकनाम बिहार शुरू शुरूमा धेरै गरिब थियो । अनि मङ्गलदेब मुनि भन्ते ४/४ वर्षसम्म दिनदिनै नटुटाईकन

Downloaded from http://www.dhamma.digital

खुब ध्यान गर्दथे। ध्यान बस्दा बस्दा पछि उहाँले एकदिन ध्यान प्राप्त गर्नु भयो । ध्यान गर्दा गर्दै एक मिटर जति माथि आकाशको बीचमा पुग्नुभयो। अनि त्यहि बेलामा उक्त भन्तेले अधिष्ठान गरेर आजदेखि म बसेको यो बिहारमा जतिसुकै भन्तेहरू भएता पनि खान, पिउन र लाउन कहिले पनि दुःख नहोस् भनेर प्रार्थना गरेपछि त्यहीबेला देखि बिस्तारै धनी भएर आएको हो भनिन्छ ।

बैंकका हाकिमहरू खुशी भएर वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारलाई एउटा राम्रो कार उपहार दान गरेका थिए । बैंकक शहरको बैंकमा वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारको अरूको भन्दा धेरै पैसा राखिएको कुरा सुनेको छु। थुप्रै रकम बैंक डिपोजिट भएकोले बिहार तथा बैंक दुवैलाई प्रशस्त आम्दानी हुने भएको कारण पटक पटक बिहारलाई कार उपहार गर्न खोज्दा भन्तेले स्थान अभाव तथा अनावश्यक भएको कारणले अस्विकार गरेको कुरा पनि सुन्नमा आएको छ ।

संघदान

थाइल्याण्डमा अरू अरू बिहारमा भन्तेहरू भिक्षा माग्न जानु पर्छ । भिक्षाटन गएन भने खान पाईदैन। तर, वाट पाकनाम बिहारमा भिक्षा जानु पर्दैन। वाट पाकनाम बिहारमा मङ्गलदेब मुनि भन्तेको पुण्यको प्रभावले, जलपान र भोजनको लागि बिहारमै प्रबन्ध भैरहेको छ ।

वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारमा जलपान र भोजनको लागि उपासको-पासिकाहरूले प्रछ्या सम्फान अफिसमा आ-आफ्नो श्रद्धाअनुसार कसैले ५ हजार, कसैले १० हजार, त कसैले १५ हजार भाट दान गर्न आउँछन् । आ-आफूले तोकेको तारिखमा भोजनशालामा हाजिर हुन आउँछन् । भन्तेहरूले भोजन गरी सकेपछि बिहारको ठूलो भन्तेले उनीहरूलाई बोलाएर सहयोग गर्नेहरूलाई चिनोको रूपमा सम्मान-पत्र पनि दिन्छन् ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

स्कूल

वाट पाकनाम भाषिचरण बिहारमा बिहान ६ बजे जलपान शुरू हुन्छ । जलपान सकेपछि बुद्धपूजा शुरू हुन्छ । फेरि बिहान ८-१० बजेसम्म पालि भाषाको कक्षा हुन्छ । ११ बजे भोजन शुरू हुन्छ । अनि १ घण्टा आराम । फेरि दिउँसो १ बजेदेखि ३ बजेसम्म स्कूलमा बौद्ध परीयति कक्षा हुन्छ । साँझ ५ बजे उपोसठमा बुद्धपूजा हुन्छ । लगत्तै ६ देखि ८ बजेसम्म ध्यान हलमा सम्मा अरहँ भनेर समथ भावना ध्यान सिकाइन्छ ।

बुद्धपूजा

यो बिहारमा अष्टमी, औंसी र पूर्णिमाको दिनमा बिहान ८ बजेदेखि १० बजेसम्म बुद्धपूजा र धर्मदेशना कार्यक्रम हुन्छ । फेरी हरेक औंसी र पूर्णिमाको दिनमा दिउँसो ४ बजे भिक्षु पाटीमोख हुने कार्यक्रम छ । पाटीमोख कण्ठ पाठ गर्ने भन्तेलाई त्रि-चिबर १ सेट र १ हजार भाट दान गरिन्छ ।

बिहारको सोमदेच फ्रा महाराज मङ्गलाचार्य भन्तेलाई बेलुका ७-८ बजेसम्म भेट्न सकिन्छ । यो बिहारमा माघ पूर्णिमा, बैशाख पूजा र आषाढ पूजाको दिनमा बेलुका ७-८ बजेसम्म भिक्षु श्रामणेर, अनागारीका र गृहस्थीहरू सबै भेला भएर सबैले धुप, मैनबत्ति बालेर इतिपिसो भगवा अरहँ प्रार्थना गरेर उपोसथागार बिहारमा ३ पल्ट घुमेर पूजा गर्ने चलन छ ।

त्यो बिहारमा भिक्षु उपसम्पदा हुने, चिबर छोडेर जाने मतलबै छैन । ४ दिन, ७ दिन र १५ दिन मन परेसम्म बस्छ । पछि घर फर्कन्छन्, घर जाने बेलामा चिबर छोडेर जान्छन् ।

केश खौरेर अनागारीका हुने, केहि महिना र वर्षदिन सम्म बसेर घर जान्छन् । केश नखौरिकन अनागारीका हुने केहि दिन मात्र बसेर दान

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्म गरेर आ-आफ्नो घरमा जान्छन् । यहाँ अनागारीका हुनेहरूले सेतो लुगा, सेतो चप्पल, र सेतै झोलाको प्रयोग गर्दछन् । अनागारीकालाई यहाँ मायुछि भन्छन् ।

मसान/दाहसंस्कार

वाट पाकनाम बिहारका भन्तेहरू, श्रामणेरहरू, अनागारीकाहरू र गृहस्थीहरूको मृत्यु भएमा बिहारमै दाहसंस्कार गरिन्छ । केहीदिन, केहीमहिना बाकसमा राखेर मृतकको नाममा दानपुण्य, पूजापाठ गरेर मात्र अन्तिम संस्कार अर्थात् करेन्टबाट जलाउने गरिन्छ ।

वर्षाबास

यस वाट पाकनाम बिहारमा भन्तेहरूको तीन महिना बर्षाबासका अवसरमा बिहान चारबजे उठ्ने घण्टी बजाइन्छ । बिहान साढे चारबजे तीन महिनासम्म आधा घण्टा धर्मदेशना गरिन्छ । अनि १५ मिनेट पूजा-पाठ हुन्छ भने ६ बजे पश्चात् मात्र जलपानको व्यवस्था गरिएको हुन्छ ।

संकाश्य नगर

तीन महिना बर्षाबास सकिएको पूर्णिमाको भोलिपल्ट भगवान बुद्ध देवलोकबाट संकाश्य नगरमा आउनु हुने दिन भनेर उक्त वाट पाकनाम बिहारमा बिहान सात बजे भन्तेहरू सबै टाक बाट देव भनेर बिहार भित्रै उपासक उपासिकाहरूले भन्तेहरूलाई भिक्षा दान गर्ने चलन छ ।

उपोसथ बिहारको दायाँ बाँया स्कूलको टेबुल लाईन राखिएको हुन्छ । अनि उपासको-पासिकाहरूले टेबुल माथि दान गर्ने सामान राखेको हुन्छ । भन्तेहरू उपोसथको दायाँ बाँया लाईन लागेर बिस्तारै भिक्षा गएको राम्रो देखिन्छ । त्यहाँ पात्र र झोला सामानले भरिसकेपछि ठूलो डालामा खन्याउने, फेरि भिक्षा थाप्ने । आफूलाई मनपर्ने दूध, चिनी, कफी र पैसा

Downloaded from http://www.dhamma.digital

आफ्नो झोलामा राख्ने अरू खानेकुरा जति सबै बिहारमै दिने प्रचलन रहिआएको रहेछ ।

मणिको भऱ्याङ्गबाट- गौतम बुद्ध
सुनको भऱ्याङ्गबाट- महा ब्रह्मा
चाँदीको भऱ्याङ्गबाट- अरू देवता ।

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नासो

धर्मभन्दा धन प्यारो

बैंकक शहरमा भिक्षु खेमानन्द भन्ने एकजना माष्टर थिए । अर्को उदन भन्ने उनको हितैषी साथी थियो । उनीहरू दुईजना हप्तैपिच्छे बिहारमा जान्थे । अनि धर्मदेशना सुनेर दान धर्म पनि गर्थे । उदन भन्ने मान्छे गरिब थियो । उसको श्रीमती र दुई छोराहरू थिए । उदन एउटा सानो पसल थापेर जीविका चलाउँथ्यो । अर्काको घरमा कोठा लिंएर बसेका थियो । पछि अलि अलि पैसा कमाएर आफ्नै घर बनाउन थाले । तीनतले घर बनाउने बिचार गरेको थियो । तर एकतला पुग्दाखेरी भएको पैसा जम्मै सकियो । अब के गर्ने फसाद पऱ्यो भनेर चिन्ता गरिरहेको थियो ।

केहि दिन पछि भिक्षु खेमानन्द माष्टर कामको सिलसिलामा अमेरिका जानुपर्ने भयो । भिक्षुले उदन साथीको घरमा गएर भने- म तीन महिनाको लागि अमेरिका जानु पर्ने काम पऱ्यो । त्यसैले म सँग भएको सात लाख भाट तिमी कहाँ नासो छोडेर जान्छु । फर्केर आएपछि लिन आउनेछु है ? भन्दाखेरी उदनको श्रीमतीले हुन्छ- गुरूजी तपाइँको पैसा हामी सुरक्षित राखिदिनेछौं । गुरूजी फर्केर आएपछि लिन आउनुस् । हामी दिन्छु, कुनै फरक पर्दैन, चिन्ता नलिनुस् भनेर नासो लियो ।

अनि भिक्षु खेमानन्द माष्टर अमेरिका गएपछि, यता उदन र उसको श्रीमती दुईजना खुशी भएर कुरा गर्न थाले । हामीलाई पैसा कस्तो खाँचो भईरहेको थियो, अब सजिलो भयो । हाम्रो कस्तो भाग्य खुलेको है ? भनेर लोग्ने स्वास्नी खुब रमाए । अनि त्यही नासोको रूपमा लिएको रकमले तीनतले घर मज्जाले बनाए । अनि दुबै जना खुशी भएर नयाँ घरमा पसल थापेर बस्न थाले ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

तीन महिना पछि भिक्षु खेमानन्द माष्टर फर्केर आए । अनि उदनको घरमा गएर आफूले छोडेर गएको नासो लिन जाँदा उदनको श्रीमतीले भनिन् कि, "गुरूजी ! माफ गर्नुस् है ? तपाईको पैसा हामीले हिफाजत गरी राखेका हौं । तर हिजो राती चोर आएर भएको सबै पैसा चोरेर लग्यो । त्यो दिन कुकुर पनि चुप लागेर बस्यो । अब के गर्ने फसाद पऱ्यो" भनेर लोग्ने-स्वास्नी दुबै रून थाले । गुरू जी ! तपाईंको पैसा अब तीन महिना पछि व्यापार गरेर तिर्छु भनेर ठीक्क पाऱ्यो । ठीकै छ भनेर भिक्षु फर्के ।

तीन महिना पछि भिक्षु खेमानन्द माष्टर आफ्नो नासो लिन जाँदा उदनको श्रीमतीले रोएर भनिन्- "गुरूजी ! तपाईको पैसा हामीले व्यापार गरेर खाई नखाईकन जम्मा गरेर राखेको हो । त्यो पैसा धान राखेको माटोको ध्याम्पोमा राखेका थियौं । भोलिपल्ट हेर्न जाँदा बिर्कोले छोप्न बिर्सिएछ, राखेको पैसा जम्मै मुसाले खाएर टुक्रा-टुक्रा पारेर नष्ट पारिदिएछ ।" अब के गर्नु गुरूजी ! फसाद पऱ्यो भनेर ठिक्क पारेर रोएर देखाएन् । अनि भिक्षु खेमानन्द माष्टरले भने- "कटन्यू- कटवेदि" भनेको थाहा छ ? मैले तिमीलाई कति गुण गरें । तिमी गरीब भनेर बराबर तिमीलाई उपकार पनि गरेको छु । तर तिमीले आज लोभको कारणले गर्दा र श्रीमतीको कुरा सुनेर मेरो नासो समेत नदिने बिचार गऱ्यौ ।

उदन जी ! तिमी र म धेरै वर्ष अघिदेखि हातको नङ र मासु जस्तै मिलेर बसेका थियौं । तिमीलाई समस्या परेको बेलामा मैले बराबर सहयोग गरेको थिएँ, अहिले के भयो ? लोभको कारणले गर्दा झुठ कुरा गऱ्यौ । तिमी त बैगुनी र मूर्ख रहेछौ । विश्वासघात भयो । संसारमा धर्मभन्दा, धननै प्यारो रहेछ ।

संसारमा मानिसहरू जतिसुकै धर्मको कुरा जानेको र बुझेको भएतापनि लोभको कारणले गर्दा अनेक जालझेल गरेर, मोहमा परेर अकुशल पापकर्म गर्दारहेछन् । जस्तो बिउ रोपिन्छ, पछि त्यस्तै फल फल्छ हैन र ? धान रोपेर गहुँ कहिले पनि हुँदैन । यो कुरा बुद्धको सत्य वचन हो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अरूलाई दुःख दिनु धर्म होइन । हाँडीमा मकै भुट्यो भने फुल्छ, त्यस्तै अरूको धन-सम्पत्ति देखेर आफ्नो मुटु फुल्छ । लोभले लाभ, लाभले विलाप ।

नासो दिइराखेको पैसा पचाएर खाएको कुरा बाहिरका मानिसहरूले पनि थाहा पाए । खेमानन्द भिक्षुले भिक्षाटन गएर, पसिना बगाएर जम्मा गरिराखेको दानको पैसा गृहस्थीहरूले पचाएर खाए भने ठूलो पापकर्म भोग्नुपर्ने हुन्छ । धम्मपदमा भनेको छ- पाप गरेको फल भोग्नु नपरेसम्म, मह खाएको जस्तो गुलियो सम्भिन्छ । जब पापको फल भोगिन्छ, अनि थाहा हुन्छ, त्यसकारण संसारमा धर्मभन्दा धननै प्यारो रहेछ ।

उदन उपासकले नासो लिइराखेको पैसा पचाएर खाएको ४/५ वर्षपछि उसको जवान छोराहरूले बिहे गरी दिएन भनेर आमा-बाबुसँग झगडा गरे । पसलमा व्यापारै भएन, क्रमशः भएको पैसा पनि सकिंदै गयो । खान पिउनलाई समेत समस्या भयो । खेमानन्द माष्टरको पैसा पनि तिर्न सकेन । पछि छोराहरू आफैले प्रेम गरेर बिहे गरे । तल्लो जातको केटी बिहे गऱ्यो भनेर आमा बाबु रिसाए ।

अनि छोरा, बुहारी, आमा, बाबु सबैको झगडा शुरू भयो । बुद्धले जातपातको भेदभाव गरेको छैन, सबैलाई समानता गरेको छ भनेपछि आमा बाबु चुप लागे । बिस्तारै समयको चक्रसँगै आमा बाबु, बुढा-बुढी हुँदै गए । छोरा बुहारीहरूले पनि आमा बाबुलाई हेलाँ गर्दै गए, हेरबिचार पनि गरेनन् । अन्त्यमा आमा बाबुले आँसु र भात खाएर बस्नुपऱ्यो । खेमानन्द माष्टरको पैसा तिर्न नसकेको एउटा दुःख, छोरो बुहारीहरूले वास्ता नगरेको अर्को दुःख, यसरीनै संसार दुःखै दुःखले भरिएको छ ।

बिचरा बुढा-बुढी दुईजनालाई राती चिन्ताले सताएर निद्रा लाग्न छोड्यो । साहुको पैसा तिर्न नसकेको कारणले गर्दा पछुताएर बस्नु सिवाय अरू केही भएन । साहुको पैसा खाने बेलामा मनपरि पछि 'सरी' भनेर कहाँ हुन्छ । त्यसैले संसारमा धर्म भन्दा धननै प्यारो रहेछ भन्ने कुरा बुझियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

दुई दाजुभाइको कथा

थाइल्याण्डको काञ्चनाबुरी भन्ने शहरमा दुई दाजुभाइ थिए । उनीहरू धेरै धनी व्यापारी थिए । आमा बाबुको पहिल्यै मृत्यु भैसकेको थियो । केही वर्ष पछि दाजुले आफ्नो भाइलाई बिहे गरिदिएर, अलग्गै घर पनि बनाइदियो । एउटा गाडी पनि किनिदियो, व्यापार गर्ने काम पनि मिलाईदियो ।

अनि भाइले विचार गऱ्यो कि दाजुले मलाई अलग्गै राखेको होकि भनेर शंका गऱ्यो । तर केहि पनि नसोधी बस्यो । व्यापार गर्दै गयो । उता दाजु चाहिँ व्यापार गर्दा गर्दा उधारो मात्रै गएर व्यापार चौपट्ट भयो । ऋण लाग्यो, भएको घर पनि बेच्नु पऱ्यो । खानपिनलाई पनि समस्या पर्न थाल्यो । उमेर ढल्किदै गएपछि काम गर्न पनि नसक्ने भयो । जसले गर्दा दिनरात चिन्तामा डुब्न थाल्यो ।

भाइको घरमा बस्न दिन्छ कि भनेर एकदिन भाइको घरमा गयो । दाजु आएको देख्ना साथ, भाइको टाउको दुख्यो । दाजुसँग बोल्दा पनि नबोली बस पनि भनेन । पछि दाजुले भाइलाई भन्योकि- 'मलाई ठूलो समस्या भयो । व्यापार बिग्रियो, ऋण पनि लाग्यो, भएको घर पनि बेच्नु पऱ्यो । त्यसैले म तिमी कहाँ आएर बस्न सक्छु कि ?' भन्न नपाउँदै । भाइले भन्यो- 'हेरविचार गर्नलाई मेरो फुर्सद नै छैन । लौ, तपाईलाई खर्च' -भनेर पाँच रूपैयाँ दियो । 'मैले तिमीलाई धेरै गुण गरेको यहि होइन ? लौ, तेरो पाँच रूपैयाँ मलाई चाहिँदैन' भनेर दाजु सरासर आफ्नो बाटो लाग्यो ।
संसारमा जो मानिस नजान्ने, नसुन्ने, शिक्षामा डिग्री नभएको, गरिब भएको, रोगी भएको, बुढो भएकोलाई कहिँ पनि पाइला टेक्ने ठाउँ छैन ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

आफूसँग धन सम्पत्ति छ भने लिन आउने र हेरचाह गर्ने धेरै हुन्छन् । यदि आफूसँग सम्पत्ति छैन भने दिन आउने कोहि पनि हुँदैन । चिनेको मानिस बाटोमा भेटे पनि नदेख्या जस्तो गरी हिंड्छन् । संसारको स्वभाव यस्तै हुँदोरहेछ । गुन गरेको ठाउँमा बैगुन हुँदोरहेछ । दाजुभाइ भनेको शत्रु हुँदोरहेछ ।

दाजु आफ्नो घरमा जान्छु भनेर विस्तारै हिंडेर गइरहेको बेलामा, बाटोमा आफ्नै भाइ मोटरसाइकल चढेर घमण्डले फुलेर दाजुलाई हेर्दै गयो । दाजु टन्टलापुर घाममा विस्तारै हिंड्दा हिंड्दै एउटा बिहारमा पुग्यो । पानी प्यास लागेर बिहारमा एकछिन आराम गऱ्यो र पानी पियो । भन्तेहरूले केहि खानेकुरा पनि दिए । भोक लागेको बेलामा नमीठो पनि मीठो मानेर पेटभरि खायो । उसलाई बिहारमै सेवागरी बस्ने इच्छा जागृत भयो । उपासकको रूपमा बसि बिहार सर-सुग्घर पनि गरिदियो । भोलिपल्ट अष्टमीको दिन बिहान बुद्धपूजा र धर्मदेशना कार्यक्रम रहेछ । उ पनि कथा सुनेर बस्यो । कथामा आफ्नो भनेको केहि पनि छैन भएको सबै छोडेर जानुपर्छ भनेर कथा सुनेपछि उसलाई आफू पनि भिक्षु हुने इच्छा जागृत भयो ।

बिहारमै बसेर सेवा गर्दै केहि महिना पछि बिहारको ठूलो भन्तेलाई प्रार्थना गरेर उप-सम्पदा भयो । अनि उसले अनित्य-अनित्य भनेर दिनदिनै ध्यान भावना गरिरह्यो । हुँदा हुँदै उ पछि ध्यान सिकाउने ध्यानगुरू भयो । अनित्य अनित्य भनेर ध्यान गर्दा गर्दा तीन वर्ष पछि अरहन्त पनि भयो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

छोराले आमालाई घरबाट निकाली दिए

बुद्धकालिन समयको एउटा कथा लेख्न चाहन्छु । एउटा परिवारमा आमा र छोरा मात्र थिए । छोरोले धेरै दुःखकष्ट गरी खेती गरेर आफ्नो आमाको सेवा गर्दै थियो । एकदिन आमाले बिचार गरिन् । मेरो छोराले धेरै दुःखकष्ट सहेर मेरो सेवा गरिरहेको छ । उसलाई एउटा साथी चाहियो । उसको विवाह गरिदिनु पऱ्यो । त्यसपछि आधा काम बुहारीले गरिदिने छ अनि उसको लागि काम हलुका हुनेछ । म पनि बुढी भएँ । नाति-नातिनीको मुख हेरेर मर्न पाए हुन्थ्यो । एकदिन आमा चाहिँले आफ्नो छोरालाई बोलाएर भनिन् ।

छोरा ! तिमी एक्लै छौ । घरको काममा पनि, खेतको काममा पनि धाईरहेका छौ । तिमीलाई धेरै दुःख भयो । त्यसैले तिम्रो विवाह गर्नु पऱ्यो । छोराले भन्यो- आमा के कुरा गर्नु भएको ? म अहिलेसम्म बलियो नै छु । भर्खर २०-२१ वर्षको छु । काम गर्नलाई गाह्रो मान्दिन । विवाह गर्न हतार मान्नु पर्दैन । विवाह गरिसकेपछि अहिलेको जस्तो यो घरमा शान्ति हुने छैन । कलह हुन सक्छ । मलाई पनि पीर र बोझ हुन सक्छ पछि पछुताउनु पर्ने हुन्छ । छोराको कुरै नसुनी आमाले बुहारी ल्याइदिई हालिन् । नयाँ कूचोले राम्रोसँग बढारिन्छ भने जस्तै बुहारीले घरमा राम्ररी काम गरी दिईन् ।

एक दुई वर्ष पछि घरमा सासु बुहारी बीचमा झगडा हुन थाल्यो । आमाले छोरालाई भन्न लागिन् । तिम्रो स्वास्नी खराब छे । श्रीमतीले भन्छिन्- तिम्रो आमा खराब छिन् । छोराले कसको कुरा सुन्नु ! छोरा चाहिँ धर्म संकटमा पऱ्यो । आमा चाहिँले आफ्नो जिद्दी गरिरहिन् । बुहारी माथि गुनासो गर्न छोडिनन् ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बुहारीले पनि बुढीलाई घरबाट नधपाई शान्ति हुँदैन भनि ढिपी गर्न लागी। यसरी जहिले पनि कचकच सुन्नुपर्दा छोरा चाहिँलाई दिक्क लाग्यो। आमाले जबरजस्ती विवाह गरिदिएर आफैंले दुःखको बीउ रोपिन्। त्यसकारण एकचोटी त दुःख भोग्न दिनु नै जाति छ भनि रिसको झोंकमा छोराले आफ्नो आमालाई घरबाट निकालिदियो। आमा चाहिँ पाटीबास भईन्।

भिख मागेर खान थालिन्। 'विवाह गर्दिन भन्दाभन्दै छोरालाई बुहारी ल्याइदिएँ। छोराले स्वास्नीको कुरा सुनी मलाई त्यस्तो गर्ला भन्ने सोचेकै थिइनँ। छोरामा धर्म र विवेक बुद्धि रहेन' भनि आमा चाहिँ कराउँदै हिड्न लागिन्।

उता घरमा छोरा र बुहारी दुबैजना खुब खुशी र आनन्दसँग बस्न थाले। लोग्ने स्वास्नीको बीच कुरा भयो- 'बुढी घरमा रहुन्जेलसम्म नरक जस्तो थियो। उनलाई निकालिदिएपछि अहिले घर स्वर्ग जस्तो छ। अहिले कस्तो आनन्द भयो।' उनीहरूले यस्तो कुरा गरिरहेको अरूले सुने। त्यहि कुरा पाटीमा बसिरहेकी बुढीको कानमा पनि पुग्यो। छोरो र बुहारीको कुरा थाहा पाएर बुढी कराउन थालिन्। 'आमालाई घरबाट निकालेर छोरा बुहारीले आनन्द मान्ने! त्यसैले यस संसारमा धर्म रहेन, धर्म मऱ्यो' भनेर कराउन थालिन्। उनी माटोको कटौरीमा केही सामान राखेर धर्म मऱ्यो, धर्मलाई श्राद्ध गर्नुपऱ्यो भनेर पागल जस्तै कराउँदै मसानघाटतिर हिड्न थालिन्।

अनि एकजना बटुवाले ती बुढीलाई पागल ठानेर नजिकै गएर सोध्यो- 'बुढी आमै के भनेर कराईरहेकी ? धर्म मऱ्यो भनेको के हो ?' अनि बुढीले भनिन्- 'के गर्नु आफुले जन्माएको छोराले पनि स्वास्नीको कुरा सुनेर मलाई घरबाट निकालिदियो। मलाई घरबाट निकालिसके पछि उनीहरूलाई आनन्द भयो रे ! स्वर्गमा बसेको जस्तो भयो रे ! यस्तो जमाना आएपछि यस संसारमा धर्म मरेन त ? त्यसैले मरेको धर्मलाई श्राद्ध गर्न भनि हिंडेकी।'

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनि त्यस बटुवाले भन्यो- 'बुढी आमै, तपाइँको छोरा त सा-है पापी चण्डाल पो रहेछ। त्यस्तो दुष्टलाई म गएर मारिदिन्छु।' छोरालाई मार्ने कुरा सुन्ना साथ ती बुढी कराईन्- 'मेरो छोरालाई नमार है' । अनि त्यस बटुवाले भन्यो- 'बुढी आमै ! धर्म मऱ्यो भनेको होइन? आफ्नो आमालाई घरबाट निकाल्ने छोरा प्रति कसरी तपाइँको मनमा माया जाग्यो ? दुष्ट छोरा प्रति आमाको यसरी दया रहिरहनु नै धर्म होइन र ! धर्म मरेको भए दुष्ट छोरालाई मार्न आमाले किन रोक्नु पर्थ्यो। त्यसैले धर्म मरेको छैन। धेरै मानिसमा धर्मको चेतना हराएको छ। तैपनि सबैमा धर्म लोप भएको छैन।' कुनै व्यक्तिमा धर्म चेतना नरहँदैमा धर्म मऱ्यो भन्नु ठीक छैन।

उता उनको छोराको पनि छोरा जन्म्यो। छोरा जन्म्यो भन्ने कुरा सुन्नासाथ उसलाई एउटा अनौठो स्नेह र ममताको अनुभव भयो। उसले विचार गऱ्यो- 'म जन्मिदा पनि मेरी आमालाई यस्तै स्नेह र ममता जागेथ्यो होला। अहो ! मैले आफ्नी स्वास्नीको कुरा सुनेर आमालाई घरबाट निकालिदिएँ। मैले ठूलो पाप गरें' भनि उसलाई आत्मग्लानी र पश्चाताप भयो। त्यसपछि उ आफ्नी आमाको खोजीमा निस्क्यो। उसले आफ्नी आमालाई पागल जस्तै भई मसानतिर गैरहेको देख्यो। उ त्यहाँ गएर आमाको खुट्टा ढोगेर क्षमा माग्दै भन्यो- 'आमा मलाई माफी देउ। मैले गर्न नहुने ठूलो पाप गरें। घरमा मेरो छोरा जन्मेको छ, घरमा जाउँ। आइन्दा त्यसरी जोशमा होश गुमाउने छैन।' आमा छोराको त्यसरी मन परिवर्तन भएको देखेर पहिलेको बटुवाले भन्यो- 'बुढी आम्मै ! धर्म मऱ्यो भनेको होइन ? अब के भयो त ? साँच्चै धर्म मरेको भए छोरालाई आमाप्रति पश्चाताप र ग्लानी हुन्छ त ? जबसम्म मानिसले आफ्नो गल्ती स्विकार गर्दछ तबसम्म धर्म मरेको हुँदैन।'

Downloaded from http://www.dhamma.digital

श्रीलङ्काय्

श्रीलङ्का देशय् दक्षिण भागय् हकमन धैगु छगू गामय् छम्ह मनूया स्वःम्ह काय् दु । छम्ह हवाइजहाज चलय् याइम्ह पाइलट, मेम्ह वास, याइम्ह डाक्टर, मेम्ह इन्जिनियर ।

स्वम्हेसितं ब्याहाः यानाबिल । लिपा स्वम्हं ब्यागल, च्वना थःथः कलाः लिनाः तापाक् शहरय् च्वंवन ।

छन्हु मां-बौ निम्हेसिया थथे खँ जुल । भ्हीसं थःकाय्पिन्त छैं बुँ मियाः आखः ब्वंका । बि. ए., एम. ए. पास जुल । ब्याहा न याना बीधुन । मां-बौ नं यायेमाःगु कर्तव्य पुरा जुल । आः भ्हीगु मन याउँसे च्वन । बुरा बुरी निम्हेसिया दुथें-फुथें नयाः जीविका यानाच्वन । दच्छि लिपा बुरीम्ह प्वाक्क सित । बिचरा बुरा याकःचा दुःख सियाच्वन । छेय् दुगु धन सम्पत्तिनं खुया यन । बुरा याकःचा हासा पसः तयाः जीविका यानाच्वन । काय्पिं स्वम्हेसिनं, माँ-बौपिन्त नापा नं लाः मवं । पौ छपु नं च्वया महः । छेय् बौम्हस्या साःप दुःख सियाच्वन । चिकुला महिना सिँ दुयाः जा थुयाच्वन, कुँ ह्वाना ह्वाना वया, मिखा पालुयाः दुःख तायाच्वन । न्यादँ-खुदँ बिना बनेधुंकल । काय्पिं स्वम्हेसिनं नं थौं तक हे पौ छपुःहें च्वयामह ।

छन्हु तःधिकम्ह काय्यात छपु पौं च्वया छवत ।
जि यःम्ह काय् छन्त जय जुइमा ।

जिनं थन थौंतक म्वाना हे च्वना तिनि । आःला जि आपा म्वाइथें मच्वन । उमेर नं यक्व दत । गुबलय् यमराजं काःवइ धायेमफु । जिं छिमिसं मसीक छिमिं मांयागु- लुँ सिखः, लुँ चुरी, हीरा मोती माः व अँगू सुचका

Downloaded from http://www.dhamma.digital

तयागु दनि । अले ध्वबा नं यक्व दनि छिमिसं स्युहे स्यू । जि थन याकचा । जि प्वाक्क सित धाःसा व फुक्कं मेपिसं काइ । मेपिन्त छाय् लाके, थ्वहे खँ छता, कनेमाल धकाः थ्व छपु पौ छन्त, च्वयाच्वना ।

थ्व पौ भौम्हेसिया ल्हाःती लात । प्वलाः ब्वना स्वत । स्वये धुनेवं लुँ चुरी, लुँ सिखः, हिरा मोतीया माः, लुँया अंगू धाःबलय् नुगः भारा-भारा मिंकल । भाःतम्ह जापानय् वनाच्वम्ह गुबलय् दुहाँ वइ धकाः आय् बुइकाः पियाच्वन ।

जब भाःतम्ह दुहाँवल । कुने पिनेया खापा तिनाः चुकू तयाः पौ ब्वना क्यन । याकनं बौयात थन छें ब्वना हयेमाल धकाः पिरय् यात । अले भाःतमेस्यां धाल । छाय् हथाय् चाय्गु ? जि कन्हय् हे हानं जापान वनेमानी । कलाः म्हेस्यां धाल कि, छिमि किजापिन्त नं पौ च्वया छवःगु दै, अले काल मखुला ? व लुँ सिखः, लुँ चुरी आदि फुकं थिमिसं काइका । तिसा जक लुमंकाः कलाःम्हेस्यां चच्छि न्ह्यःहे मव । बुराम्ह बौयात याकनं छेय् हयाः बांलाक बिचाः याये माल धकाः पिरय् यात ।

कन्हय्खुन्हु निम्हं थःगु कारय् च्वनाः बुराम्ह अबुयात ब्वनाहल । बुराया तःग्वगु बाकस छःग दु । गुकी ताःहे स्वजु ग्वया तःगु दु । बाकस नं छेय् हल । बौयात साक्क नकाः बिचाः यानातल । लः क्वाकाः बुराम्ह बाःयात म्वः ल्हुका, बांलाःगु वसतं पुंकां भौनं बांलाक सेवा यानाच्वन । भौ म्हेसियां बुरायागु ताःचा कयाः स्वये हथाय्चाल । तर बुरां व ताःचा त्वःतूगु मखु । व बुरा याकनं सिनं मसी धैथें भमचाया मती ।

भोजन साक्क नकूबलय् बुरा ला ल्हवनावल । छेय् याःकचा बलय् साक्क नयेगु मदु । लिपा बुरायात अजीर्ण ल्वय् जुल । नयागु पचय् मजुया वल । बुरां बहनी बहनी थःगु कोथाय् खापा तिना खंसां मखुसां निकःस्वकः बाकस चायेकाः स्वया च्वनीगु । भौ म्हेस्यां क्वें प्वालं स्वया च्वनीगु । लुँ चुरी व लुँ सिखः खंबलय् भौम्हला अचम्म हे जुल ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

भौम्हेस्याः सापं पीर जुल । छाय्धाःसा मेपिं माहिलाम्ह वा कान्छाम्ह काय्यात नं बिइला धकाः वया न्हयःहे मवल ।

लिपा बुरा आकाभ्काकां प्वाक्क सित । अले भौम्हेस्यां कुनेनिसें खापातिना, सीम्ह बुराया म्हय् च्वंगु ताःचा कयाः भाःतम्ह नं न्हयःने तयाः याकनं बाकस चायेकि छिमि किजापि वइ धकाः ल्हाः थर-थर खाकाः हालाच्वन । बुरा सित धकाः सुइतं हे खबर मब्यू । बाकस चायेका स्वःबलय् धात्थें तिसा तासा छुं हे मदु । खालि पौं छपौं जक लुयावल । उकी थथे च्वयातल । जि यःम्ह काय्, जिं छन्त पौं च्वयागुली धयागु खः । लुँ सिखः, लुँ चुरी, हीरा मोति आदि यक्व दु धकाः । वला छिमिगु मन गथे च्वं अबुयात बिचाः मयांगुलिं परीक्षा यायेत जक च्वयागु खः । जिके अज्यागु तिसा-तासा व ध्यबा छुंन मदु । छिमिसं जितः वास्ता हे मयाःगुलिं अथे च्वयागु खः । धन व तिसाया लोभं भौमचां जित बिचाः याइ धकाः जक च्वयागु खः । मां-बौयात हेला याये मज्यू । छिमित गज्याःगु दुःख सियाः कमय् यानाः छेय्-बुँ मियाः आखः ब्वंकाः बि.ए., एम.ए. पास यानाः, बिहाः यानाबिया । लिपा म्हतिं म्हतिं कलाः लिनाः जितः त्वःता वन । मां-बौनं यानातःगुं गुण मस्यूपिस् ।

बौनं च्वयातःगु पौं ब्वनाः काय्-भौ निम्हं तसकं हे नुगः मछिंकाः, मुछ्र्या जुयाच्वन । जिं धैगु मखुला ? हथाय् चाये मते, आः दत मखुला धकाः निम्हं ल्वानाच्वन ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

महाराहुलो बाद सुत्त
(भावनाया खँ)

थथे जिं न्यना- छगू समय् भगवान बुद्ध श्रावस्ती अनाथ पिण्डिकया आराम जेतबने बिहार पाखे बिज्याना च्वन । अवलय् सुथ न्हापनं गौतम बुद्ध चीबरे पुनाः, पात्र चीबर ज्वनाः भिक्षाया लागि श्रावस्ती बिज्यात । आयुष्मान राहुन नं पुर्वाग्रह समय् (सुथ न्हापनं) चीबरं पुनाः पात्र चीबर ज्वनाः भगवान बुद्धया ल्यू-ल्यू वन । बुद्धं राहुलयात खनाः सःताः धया बिज्यात ।

"राहुल ! अतीत, अनागत व वर्तमानया शरीरय् दुनेच्वंगु (अध्यात्म) शरीरया पिनेच्वंगु छाःगु वा क्वातुसे च्वंगु, भिंगु वा मभिंगु, तापाःगु वा सत्तिगु फुक्क रूप 'न थ्व जिगु खः, न थ्व जिहे खं: न थ्व जिगु आत्मा खः' थुकथं यथार्थ सीकाः स्वयेमाः । भन्ते ! अथे सीके माःगु रूपया बारे जकला ?"

मखु राहुल ! बेदना (सुख दुःख अनुभव) संज्ञा (बांलाः मलाः थ्वीगु) संस्कार (बांलाःगु दुसाज्यू आदि मती वइगु) विज्ञान (थ्वीके फैगु शक्ति चेतना) या बारे नं अथे हे सीके फयेके माः ।

अले भगवान बुद्धया अपबाद (उपदेश) न्यनाः अंनं लिहाँ वयाः राहुल छमा सिमा क्वय् बज्रासन यानाः शरीर तप्यंक तयाः स्मृति पूर्वकं फ्यतुत । आयुष्मान राहुल सिमाक्वय् फ्यतुनाच्वंगु खनाः शारिपुत्र महास्थबिरं राहुलयात धया बिज्यात ।

"राहुल ! आणपान स्मृति (प्राणायाम) भावना महाफल दइ, तःधंम्ह मनू ज्वी ।"

Downloaded from http://www.dhamma.digital

राहुल संभाईले ध्यानं दनाः भगवान बुद्धयाथाय् वनाः नमस्कार यानाः छखे लिक्क फ्यतुत । फ्यतुनाच्वंम्ह राहुलं भगवान् बुद्धयात धाल ।

'भन्ते ! गुकथं आणपान स्मृति भावनाः यात धाःसा महानुभाव ज्वी व महान फल दइ ?" (भगवान बुद्धं आणपान स्मृतिया बारे छुं खँ मकंसे रुप कर्मस्थानया बारे ब्याख्या याना बिज्यात)

राहुल ! थ्व शरीरय् दुने नं पिने नं छगू क्वःचुगु, गथे कि सँ, चिमिसँ, लुसि, वा, छयंगू, ला, नसा, क्वंय्, स्यः, स्यँ, नुगःचु, जलस्य, अपि, पिलि, स्वं अतापुति, चिकिपुगु, आतापुति, प्वाः, खि, मेगु नं गुगु शरीरय् नं, पिने नं क्यातुसे, क्वाचुसे च्वंगु थुपिं फुकं आध्यात्मिक पृथ्वी धातु धाइ । पिनेयागु नं भ्ःयातुगु व क्वाचुसे च्वंगु पृथ्वी धातु हे धाइ । व फुक्कं न जि खः, न जिगु खः, न थ्व जिगु आत्मा खः । थथे यथार्थ सीका बिचाः याये माः । थथे बांलाक थ्वीकाः विचाः यायेबलय् पृथ्वी धातुया आशा बा प्यपुनेगु स्वभाव दैमखु । पृथ्वी धातु नापं चित्त बिरक्त ज्वी ।

राहुल ! आप (ज्ञः) धातु नं निथी दु- आध्यात्मिक व बाहिर व छु ? शरीरया दुनेच्वंगु आप धातु तरल पदार्थ-पित्त, खै, धाः न्हि, हि, चःति, चिकं, ख्वबि, दाः, ई, न्हि, लाः, च्व, थुपिं आध्यात्मिक जल धातु खः । अनं मेगु पिनेयायु नं तरल पदार्थ फुक्कं आप धातु हे धाइ । थुपिं फक्कं न जि खः, न जिगु खः, थ्व जिगु आत्मा नं मखु । थथे बांलाक थ्वीकेमाः । अले आप धातुया प्रति गुगु माया दुगु खः व माया नाप आसक्त मदयाः बिरक्त भावना दयावइ ।

राहुल ! तेजो धातु धयागु छु ? तेजो धातु धयागु नं आध्यामिक व बाहिर निथी दु । शरीरय् दुने नं पिने नं गुगु मि च्यानाच्वँगु दु गुगुकि क्वाना च्वना, नयागु पचय्याना च्वन, गुकिं छ्वयेका च्वन, अनं मेगु शरीरया दुने नं पिने नं गुगु क्वःगु पदार्थ दु व फुकं तेज धातु (अग्नि) खः । व फुक्कं जिगु मखु, जि नं मखु, जिगु आत्मा नं मखु । थथे बांलाक थ्वीका काल धाःसा तेज धातुनाप प्येमपुसे बिरक्त भावना दयाव्इ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

राहुल ! वायु धातु छु ? व नं निथी छु आध्यात्मिक (शरीरंया दुने) व बाहिर (पिने) शरीर दुनेया वायु धातु छु ? शरीरया दुने गुगु फय् पदार्थ दु- गुगुकि च्व वइगु वायु, क्वं वइगु फय्, प्वाथय् च्वंगु वायु व शरीरया अङ्ग-प्रत्यङ्ग च्व च्वनीगु वायु, सासः ल्हायेगु वायु थुपिं फुक्कं आध्यात्मिक वायु खः ।

मेमेगु वायु थुपिं फुक्कं आध्यात्मिक धातु खः । थुपिं फुक्क न जिगु खः, न जि हे खः, न जिगु आत्मा खः । थथे यथार्थ कल्पना यानाः थ्वीका कायेफत धाःसा वं वायु धातु नापं अशक्त मजुसे विरक्त जुयावइ ।

राहुल ! आकाश धातु छु ? आकाश धातु नं निथी दु- आध्यात्मिक व बाहिर । आध्यात्मिक आकाश धातु धयागु छु? शरीरय् दक्व खालिगु थाय् गुगु कि न्हाय्पंप्वा, न्हाय्प्वाः, म्हुतुप्वाः गुकिं नयेगु- त्वनेगु दुकया च्वन, गन कि नये-त्वनेगु फुक्कं च्वंच्वन, नयागु-त्वनागु फुक्कं पिकया च्वंगु क्वय्यागु द्वार । मेमेगु नं शरीरया अंग-प्रंत्यङ्ग खालिगु थाय् फुक्कं आध्यात्मिक आकाश धातु खः । अनं पिने खालिगु थाय् फुक्कं आकाश धातु हे खः थथे बाँलाक थ्वीकाः बिचाः याना यंकल धाःसा, जिगु-छंगु व आत्मा धयागु छुं दइमखु । अले आशक्त मजुसें विरक्त भावना दयावइ ।

राहुल ! छं पृथ्वी समान भावना याये सयेकि पृथ्वी समान भावना याना यंके बलय्, राहुल ! छंगु चित्त वा मनं ज्वना च्वंगु स्पर्श क्वातुया च्वनीमखु प्यपुना च्वनीमखु गथे कि पृथ्वीलय् पवित्रगु, शुद्धगु नं वां छ्वयातइ, असुचि फोहरगु नं वांछ्वया तइ, भारा पिसाब नं याइ, ई, खै व न्हि नं वांछ्वयातइ, । तर अथे यानातल धकाः पृथ्वी न लय् ताइ, न तं हे चाइ । द्वेष भाव व घृणा यायेमसः । राहुल ! पृथ्वी समान ध्यान याये सयेकि । अले छंगु चित्त यःगुली प्यपुनी मखु, (दिकदार ज्वी मखु) ।

राहुल ! आप (जल) समान भावना यायेसयेकि । लः समान भावना यायेफत धाःसा स्पर्से प्यपुना च्वनीमखु । गथेकि लखं सुची नं अशुची नं शुद्धगु नं असुद्ध गु नं खि., च्व, खै आदि फुकं च्वीक छ्वइ । व लः छत्तिं नं तं चायेरा मसः । लखय् शुद्धगु तया ब्यूसाँ लय् तायेमसः ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

राहुल ! तेज समान भावना यायेसयेकि । मिथें भावना यायेफत धाःसा छुकीसनं स्पर्श वा प्यपुनेगु स्वभाव दइमखु । भिं भिंगुनं मभिंगु नं छ्वयेका भष्म याना बी । भिंगु नं मभिंगु नं उथें छं नं तेज समान भावना याये नं अथे यायेफइ ।

राहुल ! वायु समान भावना यायेफयेकि । राहुल ! फसं भिंगु नं मभिंगु नं स्पर्श याः । अथे हे भिंगु नं मभिंगु नं नितां उथें खने फतः धाःसा फय् थें दृढ जुया च्वनेफइ ।

राहुल ! आकाश समान भावना यायेसयेकि । आकाश गनं नं प्यपुना मच्वं । (सुयागुं भरोसाय् च्वने म्वाः) छं नं आकाश भावना यात धाःसा सन्तोष, असंन्तोष, प्रसन्न वा अप्रसन्न धयागु दइमखु ।
"राहुल ! क्रोध मदयेकेत मैत्री भावना या"
"राहुल ! हिंसा मदयेकेत करूणा भावना या ।"
"राहुल ! ईर्ष्या मदयेकेत मुदिता भावना या ।"
"राहुल ! दुश्मनी मदयेकेत उपेक्षा भावना या ।"
"राहुल ! राग मदयेकेत अशुभ भावना या ।"
"राहुल ! जि, जिगु धयागु मदयेकेत अनित्य लुमंकि ।"
"राहुल ! यक्क फल काये यःसा, आणामान स्मृति (सासः दुहाँ पिहाँ ज्वीगुली होस तयेगु) भावना या ।"

राहुल ! गुकथं आणपान स्मृति यायेगु ? सुं भिक्षु जङ्गलय् वनां सिमाक्वय् च्वनां जूसां अथवा एकान्तगु थासय् च्वनां जूसां बँालाक फ्यतुना दुगः क्यँय् तप्येकाः स्मृतियात न्हयः तयाः, अले होश ततं सास पिकयाच्वनी । होश ततं सासं दुकयाच्वनी । सासः ताःहाकं याना पिहाँवलला बा पतिहाकः याना पिहाँवल धयागुबारे होश तयाच्वनी । अथें हे ताःहाक यानाः सासं दुहाँ वलला अथवा पतिहाक यानां दुहाँ धयागु होश तयाच्वनी । शरीर फुक्कंभनं हपनाः सासः पिहाँवल वा दुहाँवल धयागु बारे होश सीका च्वनी । फुकं सासः पिहाँ व, वा बाधिजक सासः पिहाँ वल अथवा दुहाँ

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वलला धयागु कल्पना याना सीकाच्वनी । सारा शरीरपाखें ध्यान तया: अनुभव याना: सास: ल्हाये धयागु मतीतइ । काय संस्कारयात कोत्यला सास: ल्हाये । अर्थात् शरीर धा:थें याके बीमखु धका मती तया सास: ल्हाये धका: सीकि । प्रीति अनुभवया थ्व सास: त्व:ते वा दुकाये धका: सीका काइ । सुख अनुभव यायां सास: ल्हाये धका: सीका काइ ।

चित्तया संस्कार थम्हं अनुभव यायां अर्थात् मनय् छु छु कल्पना वयाच्वन, धयागु होश ततं सास: ल्हायेगुली ध्यान तयाच्वनी । चित्त संस्कारयात कोत्यला: अर्थात् चित्तं धा:थे ज्वीमखु धयागु होश ततं सास: ल्हाये धयागु सीका काइ । चित्तया खँ अनुभव यायां सास: पिंकायेगु व दुकायेगु ज्या याइ । चित्तयात आनन्द यायां, शान्त यायां, चित्तयात रागादिं विमुक्त यायां फुक्क पदार्थ अनित्य खँ कीम्ह जुया फुक्क पदार्थे प्यमपुनीम्ह (विरागीम्ह) जुया, फुक्क पदार्थयात त्याग याइम्ह जुया: सास: ल्हाये धका: सीका च्वनी ।

राहुल ! थुकथं भावनां या:गु आणापान स्मृतिया महाफल महनिसँस दु । थुकथं भावनां याना सास: ल्हाना सी बलय् बेहोश जुया: सी मालीमखु अर्थात् सी त्ययेका: तकं सास: ल्हानाच्वना धका: सीके फइ । भगवान बुद्धं थ्व धया बिज्यात, राहुलं सन्तुष्ट जुया वस्पोलया उपदेशयात अभिनन्दन यात ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पितक्क सण्ठान - सुत्त
(मभिंगु कल्पना मदयेकेगु उपाय)

थथे जिं न्यना- छगू समय भगवान बुद्ध श्रीवस्ती अनाथ पिण्डिकया आराम जेतवनय् च्वना बिज्यात । अन भगवान बुद्धं भिक्षुपिन्त सःता बिज्यात - "भिक्षुपिं !"

"ज्यू हजुर भन्ते" धकाः भिक्षुपिसं लिसः बिल ।
भगवान बुद्धं धया बिज्यात- भिक्षुपिं चित्त बसय्तःम्हेयसिनं (भावनानु योगीं) बारम्बार मत्ती तयेमाःगु न्याता खँ दु ।

व न्याता खँ छु ? भावना याइम्ह भिक्षु बा (मपिं) गुगु निमित्त कयाः अथवा खँ मती तयाः चित्त बसय् तइम्हेसिनं भावना यायेबलय् छुं कारणवश लोभ, द्वेष, मोह आदि पाप अकुशल वितर्क (चेतना) उत्पन्न जुल धाःसा चित्त बुलुयावल धाःसा अले छु यायेगु ?

१) अथे पाप चेतना वइबलय् व बितर्क त्वःताः मेगु कुशल सम्बन्धि भिं-भिंगु खँ लुमंकेबलय् मत्ती लुयावइच्वंगु आशा, तं व मूर्खपनया पाप चेतना आदि मभिंगु कल्पना तना वं, मदया व अले चित्त स्थिर जुयाः एकाग्र जू । गथे कि सिंकःमि नायः नं बा वया चेलातसें तायेधुंकूगु नकिं छत्थुं ली मालधाःसा चिकिचापुगु नकिंयात दायाः थिनाः अःपुक हे ताना तःगु नकिं ली फइ । अथेहे मनय् लुयावःगु अकुशल भावना व कल्पनायात कुशल चेतनां ल्यहें थना छ्वयेमाः । अले चित्त एकाग्र ज्वी ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

२) भिक्षुपिं ! व ध्यान याना च्वम्हेस्यां थथे कुशल मती तयाः नं अकुशल चेतना (मभिंगु कल्पना) हानं ल्यहें दना वःसा, अले यायेगु छु धाःसा व अकुशल कल्पनाया दुष्परिणाम व दोष थ्वीका कायमाः थ्व जिगु मनय् वयाच्वंगु कल्पना मभिंगुखः, पास्याय् मत्यःगु खः । दोषं पूर्णगु खः । थुकिंयानाः जितः दुःख, भोग यायेमाली । थथे थुइकाः कायेवं मनय् लुयावःगु पाप कल्पना मदयावनी । गथेकि सफा सुग्घर यानाच्वने माःम्ह भाजु वा मय्जुपिनि गःतपय् वा ब्वहलय् सर्प सीम्ह, खिचासी वा मनू सीम्हेसिया छुं अंश तयाबिल धाःसा व बांलाके माःपिं मिजं वा मिसां घृणा याना धौ चायां काचा-काचा कयाः वांछ्वया बीथें मखुगु कल्पनायात घृणा यानाः वांछ्वया बीमाः । अले चित्त स्थिर जुयाः एकाग्र जुइ ।

३) भिक्षुपिं ! अथे अकुशल चेतनाया दोष खंकाः उत्साह यानाः नं व पाप चेतना व कल्पना ल्यनाच्वंसा ल्यहें दनावंसा व मखुगु खँ ल्वःमंकेगु कुतः या । मनय् तया तयेमते । वयात लोमंकाः मनय् मतेयगु । गथे कि रूप छगू खनेवं मखं पहःया । अथवा मेथाय् स्वयाः जूसां, मिखा तिसिना जूसां व लोमंका छ्वयेज्यू । थुकथं पाप कल्पनाया हेतु, कारण बिचाःयानाः वा मालाः वयात लिना वांछ्वया फयेकेमाः अले चित्त बसय् तयेफइ ।

४) भिक्षुपिं ! भावना याना च्वनेबलय् थुकथं ल्वःमंकाः नं मनय् मतसें नं मखंपहः यानाः नं व पापी राग, द्वेष व मोह अकुशल चेतना उत्पन्न जुया वसां छु यायेगु धाःसा ध्यान याना च्वनागु निमित्त हीकाः मेगु निमित्तय् चित्त छ्वया बिमाः । अले व पाप चेतना नाश जुयावनी । गथे कि भिक्षुपिं ! सुं मनू बेगं ब्वाँय् वनाच्वन, छाय् जि भतिचा बुलुहुं मवने धकाः बिस्तारं वनी । हानं वया मती वनी जि छाय् (त्यानुक) बुलुहें न्यासी वने फ्यतुइ माल धका फ्यतुना बी । हानं वया मत्ती निं- भचा ग्वतुलाः आराम कायेमाल धकाः आराम काइ ।

थुकथं व मनुखं शारीरिक गति (ईर्यापथ) हितु हीकायंकी । अथे हे भावना याना च्वनीम्हेस्यां मेगु आरम्मण, निमित्त काये सयेकेमाः । अले चित्त ल्वाकःबुकः मजुसें स्थिर जुया एकाग्र ज्वी ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

५) भिक्षुपिं ! भावना यानाच्वनेबलय् थुगु नक्सां मखुगु मभिंगु कल्पनायात दबय् याये मफुसा, हानं ल्यहँदनावल धाःसा वाक्कु छिना, म्यें थक्वय् चाःतुइकाः बल यानाः पाप चेतनायात निन्दा या, सास्ती या व पाप चेतनायात थाय् बीहे मखु धकाः अधिस्थान यानाः दमन यानाछ्व । गथेकि, बल्लाःम्ह मनुखं दुर्वलम्ह मनूया छ्यं ज्वनाः वा लप्पू ज्वनाः चा चाः हीकाः दाइ, हिंसा याइ अथे हे पाप चेतनायात नाश यायेमाः । अले चित्त स्थिर ज्वी, मन थातं च्वना एकाग्र ज्वी ।

भिक्षुपिं ! थ्व न्यागू उपाय छाय् कनागु धाःसा भावना यायेबलय् गुगु निमित्त कयां ध्यान यानाच्वंगु खः अबलय् राग, द्वेष, मोह आदि अकुशल उत्पन्न जू, अले व निमित्त त्वःताः मेगु निमित्त लुमंके माः । अथे यानां नं मजियाः अकुशल चेतनाया आदि नव (दोष) खंकेमाल । अथे कुतं यानाः नं अकुशल कल्पना ल्यहँदना वइबलय् व मनय् मतसें त्वःमंका छ्वयेमाः । अथे यानाः नं मज्यूसा निमित्त हीकाः याका यंकेमाल । अथे याना नं मज्यूसा लिपा वाक्कु छिनाः अकुशल कल्पना दमन याये माः । अले जकं मन बसय् तयेफइ, चित्तस्थिर व एकाग्र ज्वी । अथे याये फयवँ मनं तुनाथें भावना याये फइ । मयःगु भावना मयायेत मन अभ्यास जूगुलिं तृष्णा मदयाः भव संयोजन तछ्यानाः निर्वाण साक्षात्कार याय् फइ ।
भगवान बुद्धया थ्व उपदेश भिक्षुपिसं अभिनन्दन यात ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

द्वेधा वितक्क सुच

पाप वितर्क मदयेका छ्वयेगु उपाय

थथे जिं न्यनागु दु- छगू समय भगवान् बुद्ध श्रावस्ती अनाथ पिण्डिकं दयेकाब्यूगु जेतवनय् बिज्याना च्वंबलय् वसपोलं भिक्षुपिन्त सम्बोधन यानाबिज्यात- "भिक्षुपिं !"
"ज्यू भन्ते" धकाः भिक्षुपिसं लिसः बिल ।

गौतम बुद्धं धया बिज्यात- भिक्षुपिं ! जिं बुद्धत्व प्राप्त याये न्हयः बोधिसत्व जुयाच्वनाबलय् जिके थथे मत्ती लुयावल- जिगु मनय् लुयावक्व कल्पनायात अलग अलग यानाः भिं-मभिं निथी छुटय् यायेदुसा ज्यू ।

भिक्षुपिं ! जिगु मनय् लुया वइच्वनीगु कल्पना खः-
क) काम बितर्क (भोग बिलासया कल्पना)
ख) क्यापाद बितर्क (क्रोधया बारे कल्पना)
ग) विहिंसा बितार्क (हिंसायाबारे मनय् जिगु कल्पना)
थ्व स्वंगू नं छथाय् अलग तयाबिया ।

मेगु कल्पना खः-
क) नेक्खम्म बितर्क (नैष्क्रम्य, फलया इच्छा मयासे ज्या यायेगु कल्पना)
ख) अब्यापाद बितर्क (मैत्रीपूर्ण कल्पनां)
ग) अहिंसा मितर्क (कर्पिन्त मस्यंकेगु कल्पना)

थुपिं स्वंगू कल्पनयात छथाय् लाकाबिया ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

भिक्षुपिं ! जिं थथे छुटय् याना: अल्छि मजुसें, उत्साही व आत्म संयमी जुया वनाबलय् जिके काम बितर्क, ब्यापाद बितर्क, हिंसा बितर्क उत्पन्न जुयावल । अले जिं तुरन्त थ्वीका कया कि जिके मखुगु कल्पना वल । थ्व कल्पना उत्पन्न जूगुलिं थः तनं शोक पीर ज्वी, परयात पिडा व अहित ज्वी । बिखलसित हानिकारक खः । थ्व कल्पना निर्वाणया शत्रु खः, प्रज्ञाहीन जिगु खः । थथे जिं बिचाः यायेवं उत्पन्न जूगु मखुगु कल्पना तना वं । थुकथं थ्व पाप चेतना हानिकारक खः थःत नं मेपिन्त नं अलाभदायक खः, प्रज्ञा ध्वस्त याइगु खः धका बारम्बार कल्पना यानां उत्पन्न जुइगु मखुगु मभिंगु कल्पनायात मदेयेका च्वना ।

अथे जागृत व उद्योगी जुयां पाप चेतनायात दबय् यासें उकी हे प्यपुना कल्पना अनुसारं जुयाच्वन धाःसा चित्तया च्यः जुया छ्यं क्वछुना च्वनेमाली ।

भिक्षुपिं ! जिं छिमित उपमा छगू धाये गथेकि वर्षा ऋतु लिपा अर्थात् वापिइ सिधयधुंकाः आश्विन-कार्तिक पाखें सकमनं जग्गा जमिन वाउँसे च्वंक छ्वमा दुथाय् सनिलय् बहनी, गोठालां स तय्त बाली नःवनी धकाः चिंना तया नं कथिं दायाः ख्यानाः नं सायात पनातइ । अथे सायात पना तयेमाःगु छाय् धाःसा छुं जुया सा बुइँ कुहाँ वनाः नल धाःसा बुँ थुवानं ज्वनाः दाया तयेफु । थ तं नं बुँ थुवां नं ब्वःबीकाः च्वनेमाली । अथे हे भिक्षुपिं ! जिं नं अकुशल (पाप) या दुष्परिणाम (दोष) खनाः । उकिं कुशल चेतना पाखें ध्यान बिया । निस्वार्थी (निष्काम) या गुण शुद्धगु भिंगुफल खनाः थःत पवित्र यायेगु कुतः याना ।

भिक्षुपिं ! थुकथं सचेत व होश तयाः उद्योगी जुया च्वनाबलय् नेक्खम्म (निष्काम) निस्वार्थ भाव, मैत्री अहिंसा थुपिं मध्ये छगू जक उत्पन्न ज्वीवं थ्व कल्पना भिंगु खः थःत नं परयात नं उपकार व लाभ ज्वीगु खः धकाः थ्वीका कया । थुकिं प्रज्ञा वृद्धि ज्वी, लाभदायक ज्वी । निर्वाण थ्यंका बी धयागु थ्वीका कया बारम्वार कल्पना याना । थथे चान्हेय् नं कल्पना यायेबलय् भय मदया वं । तर अप्वः मात्राय् ताउत उकी हे बिचार मग्न

Downloaded from http://www.dhamma.digital

जुयाः कल्पना यायेबलय् शरीर क्लान्त (दुर्बल) जुया वः शरीरयात आराम मदया वः । अथे म्हं सुखः मदया ज़इबलय् चित्त भ्रान्ति जुया व, चित्त भ्रान्ति जुया व चन्चल जुल धायेवं छथासं स्थिर जुया बने अःपु मजू । थथे ज्वीगू खं थ्वीका जिं न्हापातुं चित्त थामय् यासें मनयात् शान्त यानातयेगु । चित्त दमन यानातयेगु । चित्तयात् चिना तयेगु । अथे मयातय् धायेव चित्त बिस्यूं वने यः छसे लाः वने यः ।

भिक्षुपिं ! थुकथं भिंगु कल्पना व तर्कना याना यंके बलय् काम तर्क वना निष्काम उन्नति जुया वः । निस्वार्थ पाखें मन वं । अथे हे क्रोध तना मैत्री चित्त उत्पन्न जू । बदला कया कर्पिन्त दुःख बीगु कल्पना वना, कर्पिन्त हित सुख यायेगु अहिंसा कल्पना उत्पन्न जू । परोपकारे जक मन वनाच्वं ।

भिक्षुपिं ! छिमित उपमा छगू धाये । गथेकि बुँइ वा लयां गामय् यंकेधुंकल धायेवं सा जवाःया छथाय् सिमाक्वय् च्वनां स्वयां जक च्वंसाः गाः सा गन वनाच्वनः धकां सा दु, मदु धयागु ध्यान तया च्वनेमाः ।

अथे हे भिक्षुपिं ! लुमंका जक तयेगु खः थ्व धर्म (भिंगुज्या) खः धकाः जब बिचाः यानाच्वंसा गाः । अर्थात् पाप कर्म मन तापाका कुशल धर्मे चित्त छोया. तयेफत धाये व ग्याय् मागु मदु । अथेहे जिनं हतोत्साही मज्वीगु विर्य दयेका, बहोह मज्वीगु स्मृति न्हयःनेतयाः चित्त व शरीरयात चंचल मयासे एकाग्रता दयेकाच्वना ।

भिक्षुपिं ! थथे कुशलय् चित्त उत्पन्न ज्वीबले धैर्य दयावइ । चित्त शान्त ज्वी । म्ह याउँसे च्वनी । स्मृति निश्चय ज्वी । अले- प्रथम ध्यान, द्वितिय ध्यान, तृतिय ध्यान, चतुर्थ ध्यान प्राप्त यानाच्वने फइ । जिनं अथे हे यानाच्वनागु खः । उलिजक मखु पूर्वे निवासानु स्मृति, चुत व उत्पत्ति ज्ञान वा आयवक्षय ज्वीगु ज्ञान प्राप्त याना । अनं लिपा बुद्ध प्राप्त यायेमाःगु ज्ञान गुण प्राप्त यानाकया ।

(थुगु बरो ब्याख्या मेगु सूत्रय् वयेधुंकल । अकिं थन उल्लेख मयाना) ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

भिक्षुपिं ! गथेकि छगू तःधंगु जङ्गलय् चल्ला (मृग) त यक्क मुनाच्वनीथाय् वा दुथाय् छम्ह निर्दयी शिकारीं चल्ला तय्‌त वने थाय् मदयेक लँ पनाः घेरा लगय् यानाः जाल प्यनाः भयपूर्णगु छम्ह जक वनेज्यूगु लँपु चायेका तइ । थुकिं यानाः चल्लातय्‌त आपालं कष्ट व भय ज्वीका च्वनेमाली । अबलय् लाक्क मेम्ह दयावानम्ह मनू छम्ह अन वनाः चल्लात बिस्युं वनेगु लं चायेकाः भय मदयेकाः सुख सुविधाया उपाय याना अभय दान बी ।

भिक्षुपिं ! छिमित खँ थ्वीका बिइया लागी उपमा धयाच्वनागु खः । थन जङ्गलया माने काम तृष्णा खः । आपालं चल्लात धयागु माने भीपिं थें जापिं मनूत खः । मृगतयत् दुःख बीम्ह शिकारी धयागुया माने दुष्टमार (कुसंगत शत्रु) खः । भयपूर्ण लँ धयागु मिथ्या मार्ग खः । च्यागू मिथ्या मार्ग दु ।

१) मिथ्या दृष्टी (अन्धविश्वास, मखुथें थ्वीकेगु)
२) मिथ्या संकल्प (असत्यगु खँ व मखुगु बिचाः)
३) मिथ्या बचन (असत्यगु खँ व चुकलीया ज्वीगुस)
४) मिथ्या कर्म (बेइमानिगु ज्या यायेगु)
५) मिथ्या जीवन (छलकपटी व धोकाबादी ज्वीगु)
६) मिथ्या बीर्य (कर्पिन्त स्यंकेगु कुतः यायेगु)
७) मिथ्या स्मृति (मखुगु जक खँ लुमंका च्वनेगु)
८) मिथ्या समाधि (मभिंगु ज्याय् एकचित्त यायेगु)

थन मिजंम्ह चल्लाया माने आशक्त ज्वीगु रोग खः । मिसाम्ह चल्लाया माने अविद्या खः । व दुःखीपिनि हित सुख याइम्ह मनू माने उत्तमम्ह पुजा यायेबहम्ह सर्बज्ञ बुद्ध खः । भय मदुगु लँ धयागु माने आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग खः ।

सम्यक दृष्टी (ठीक थ्वीका कायेगु व विश्वास)
सम्यक संकल्प (ठीक उद्देश्य व लक्ष्य)
सम्यक बचन (ठीक बचन)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सम्यक कर्मान्त (ठीक ज्या)
सम्यक आजीव (ठीक जीवन)
सम्यक ब्यायाम (ठीक उद्योग)

सम्यक समाधि (ठीक एकाग्रता)

भिक्षुपिं ! थथे जिं भय रहितगु लँ चायेका तयेधुन । भयपूर्णगु लँ तिना बिइधुन । निंबार्ण वनेगु लँ चायेका बिइधुन ।

भिक्षुपिं ! बुद्धं थः शिष्यपिन्त क्यनेमागु करूणा व दया जिं क्यनेधुन । सुन्यगु छेंय् सिमाक्वय् व एकान्तगु थाय् थक्व दु अन वनाः ध्यान भावना यानाः याकनं निर्वाण वनेत होश यानाः च्वने फयेकि ।

अल्सी ज्वीमते, बेहोश ज्वीमते । लिपा पछुतावे ज्वीका च्वनेमते । थुलि हे छिमित जिगु ओवाद, उपदेश खः ।

Dhamma.Digital
Downloaded from http://www.dhamma.digital

दिर्घायु कुमारया बाँख

अभिवादन सीलिस्स धैगु धर्मदेशना शास्ता दिघलम्बक आश्रय याना, अरंण्य कुटिस बासयाना च्वना बिज्याःबलय् दिर्घायु कुमारया कारणं याना आज्ञा जुयाबिज्याःगु खः ।

दिघलम्बक नगरय् च्वंपिं निम्ह ब्राम्हण पासापिं निग्रन्थ साधुपिनिगु प्रब्रज्यास प्रब्रजित जुयां, पीच्यादँ तक्क तपस्या चर्या यानाच्वन ।

अपिं निम्ह मध्ये । छम्हस्यां जिगु कुल बंस परंपरा नास जुयावनी, जि गृहस्थ ज्वीमाल धकाः चिन्तना यानाः थःम्हं दयेकातःगु आश्रम ब्याक्कं मेपिन्त मियाः सात सच्छिम्ह व सच्छि दां समेतं कलाः छम्ह नं नापं कया, थगु कुटुम्ब कुलबंश परम्परा दयेका यंकेगु ज्या यात । अले वया कलाःम्हेस्यां काय्मचा छम्ह नं बुइकल । मेम्ह वया पासाम्ह ऋषि जुलसां थःगु बनाश्रमय् च्वन । नीदँ- पीदँति लिपा हाकनं थःगु नगरय् लिहाँवल । वं वया पासाम्ह ऋषि, शहरय् वगुं सीकाः काय् कलाःपिं ब्वनाः वैगु दर्शनया लागी अन वन । वं अन न्हापलाक काय्म्ह मचाया मांम्हेसित बियाः थःम्हं पासाम्ह ऋषियात वन्दना यात । मचाया मांम्ह काय्म्ह बौम्हस्यां ल्हाःतय् बियाः ऋषियात वन्दना यात । ऋषिं निम्हेसितनं "दिर्घायु ज्वीमा" धका आशिर्वाद बिल । लिपा काय्म्हेसित वन्दना याकूबलय् ऋषिं आशिर्वाद मब्युसे सुम्क च्वंच्वन । अले- वयाके उपासकं न्यन "भन्ते ! जिमिसं वन्दना यानाबलय् छलपोलं जिमित दिर्घायु ज्वीमा धकाः आशिर्वाद बिया बिज्यात । थ्व मचां वन्दना याका बलय् छाय् छुं मधासे सुम्क च्वना बिज्यानागु ?

Downloaded from http://www.dhamma.digital

"हे ब्राम्हण ! थ्व मचाया छुं अन्तराय बाधा दयाच्वन ।" थ्व मचा गुलिति म्वाइतिनिले भन्ते !"

"न्हयन्हु अप्वः म्वाइ मखुत ब्राम्हण !"
"थ्व मचायात अप्वः म्वाकेगु छुं उपाय दुला भन्ते ?"
"जिं थ्व मचायात अप्वः म्वाकेगु उपाय मस्यू ।"
"सुनां सीले भन्ते ?"

गौतम बुद्धं सीफु वैथाय् वना न्यं हुँ धकाः धाल । वैथाय् वना न्यंवने व जिमिगु इज्जत वनी धकाः ग्याः भन्ते ! यदि छं काय्या उपरय् स्नेह माया दु धैगु जूसा इज्जत वनी धकाः चिन्ता मयासे श्रमण गौतम बुद्धयाथाय् वनाः न्यं हुँ ।

अले व ब्राम्हण बुद्धयाथाय् वनाः न्हापलाक थःम्हंनि वन्दना यात । शासतानं "दिर्घायु ज्वीमा ब्राह्मण !" धकाः आशिर्वाद बिया बिज्यात । कलांम्हेस्यां वन्दना याःबलय् अथे हे आशिर्वाद बिया बिज्यात । काय्म्हेसित वन्दना याकूबलय् नमवासे सुम्क च्वनाबिज्यात । अले वं न्हापाथें हे तुं बुद्धयाके न्यन । शास्तानं वइत अथे हे आज्ञा जुया बिज्यात । अले ब्राम्हणं सर्वज्ञता, ज्ञानयात थ्वीके मफया थःगु मन्त्र बिद्याद्वारा सर्वज्ञतानाप नापं मिलय् यानास्वत । थ्व मचायात बचय् यायेगु उपाय जुलसां सीका काये मफयाच्वन । अले- ब्राम्हणं शास्तायाके न्यन कि "भन्ते थ्व मचायात बचय् यायेगु छुं उपाय दुला ? शास्तानं दयेफु ब्राम्हण !" धकाः लिसः बियाबिज्यात ।

अले ब्राम्हणं व गज्यागु उपाय खः ? भन्ते धकाः न्यन तथागतं थथे आज्ञा जुयाबिज्यात । "यदि छं थःगु छेँय् न्हयःने मण्डप दयेकां उकिया दथ्वी तेबुल तयाः, वया छचाःखेरं च्यागू अथवा भिंखुगू आसन लायाः उकी जिम्ह श्रावक शिष्यपिं फ्यतुकाः मण्डपया दुने थःम्ह काय्मचा फ्यतुकाः न्हयन्हुतक निरंन्तर खण्डित मज्वीक महा परित्राण पाठ याकेफत धाःसा, थ्व मचायागु मरणन्त राय-बाधाः नाश जुया वनेफु ।" अले ब्राम्हणं धाल

Downloaded from http://www.dhamma.digital

"भो गौतम ! जिं मण्डप दयेकेफु, तर छलपोलया श्रावक शिष्यपिं जितः गन दै ? अले तथागतं आज्ञा जुयाबिज्यात ।

छं उलियात धाःसा, जिं जिम्ह श्रावक- शिष्यपिं छ्वयाहया बी ।" अथे जूसा असल जुल भो गौतम ! धकाः धयाः वं थःगु छैंय् न्ह्यःने मण्डप दयेकेगु ज्या ब्याक्कं सिधयेके धुंकाः शास्तायाथाय् वनाः बिन्ति याःवन । शास्तानं भिक्षुपिं छ्वया बिज्यात । अपिं अन मण्डपय् आसनय् वनाः फ्यतूवन । मचायात नं मण्डपया दथ्वी तयेहल । भिक्षुपिसं न्ह्यन्हु यंकं खण्डित मज्वीक महा परित्राण पाठ यात । न्हयन्हु दुखुन्हु संफ्काकाती तथागत नं अन मण्डपय् दुने बिज्यात । शास्ता जक अन बिज्याय्वं सारा चक्रवालस च्वंपिं देवतापि अन मुंवल ।

छम्ह अबरूद्ध धैम्ह लाखय् जुलसां भिंनिदँ तक्क वैश्रवण देवराजया चाकरी यानाः वयाथासं ज्यालाय रूपय् थनिं न्ह्यन्हु त्वालं व मचा छम्ह छ नं नये दै धैगु हुकुम जुल । उकिं व यक्ष नं अन उगु थासय् वयाच्वन । न्हयन्हु दुखुनु तथागत नं अन मण्डपय् बिज्याय् व आपालं ऋद्धि दुपिं देवतापिं अन मुंवल । ऋद्धि आःपाः मदुपिं अल्प शाक्य देवतापिं महाशाक्य देवतापिन्त थाय् चिला ब्यूब्युं अनं भिंनिगू योजना तापाःथाय् थ्यंकः वनाः च्वंवनेमाल । अवरूद्ध यक्ष नं अथे हे लिचिला व वं तापाक्क च्वंवने मालाः शास्ता सहित सकल भिक्षुपिसं चच्छियंकं महापरित्राण पाठ यानाबिज्यात । अवरूद्ध यक्ष न्ह्यन्हुतक्क व मचा नये धकाः पिया च्वंच्वनाः नं प्राप्त मजुयाः हानं थःगु ज्यास वनेमालाः व मचा नयेगु आशा त्वःतावन । च्यान्हु दुखुन्हु अरूणोदय ज्वीव जुलसां व मचायात हयाः शास्ताया पालिबन्दय् वन्दना याकल । तथागतं "दिर्घायु ज्वीमा" धकाः आर्शिवाद बियाः बिज्यात ।

"भो गौतम थ्व मचाया आः गुलिति आयु दइ ?'

"हे ब्राम्हण ! आः थ्व मचा सच्छि व नीदँ तक्कनं म्वाना च्वनेफु ।" अले व मचायात आयुवर्द्धक कुमार धकाः नां छुनाबिल । व मचा जुलसाँ ल्याय्म्ह जुया वयाः न्यासःम्ह उपासक उपासिकापिसं चाःहुइकाः बिचरण यानाजुल । अनंलि छन्हुया दिनस भिक्षुपिसं धर्मसभा जुयाच्वंथाय् खँ

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पितहल । "खँ ला आयुष्मानपिं आयुबर्द्धकं कुमार जुलसां, न्हय्न्हुया भित्रे मृत्यु जुयाः वनेमाम्ह व आः सच्छि व न्यीदँ म्वाइम्ह जुया न्यासःम्ह उपासक-उपासिकापिसं चाःहुइकाः बिचरण याना जुयाच्वन । थ्वयागु आयु बढय् जूगुया छुं नं छुं कारण अवश्य नं दयेमाः धैगु छलफल जुयाच्वन । शास्ता अन बिज्यानाः "हे भिक्षुपिं ! आः थुगु अवस्थाय् छिमि छु खँ जुयाच्वन ?" धकाः न्यना बिज्यांय्‌व भिक्षुपिसं जिमिगु पुचलय् थुगु खँ जुयाच्वन भन्ते धकाः उपरोक्त खँ बिन्तियात । हे भिक्षुपिं ! केवल आयू छतां जक मखु थुपिं खत्व प्राणिपिसं गुणवानपिन्त जुलसां अभिवादन याःपिं वन्दन पूजन याःपिं मनूत प्यंगू कारण अभिवृद्धि ज्वी खतरा परेशानिं मुक्त ज्वी । थः थःगु आयु मफूतल्ले हे म्वाना च्वने दै" धकाः उजं जुया बिज्यानाः कारण चूलाकाः उपदेश बिया बिज्यासे थुगु गाथा आज्ञा जुयाबिज्यात ।

अभिवादन सीलिस्स, निच्चं वद्धा पचायिनो ।
चत्तारोधम्ममा बड्ढन्ति, आयू वण्णो सुखं बलंति ॥

अर्थ-

मेपिन्त नमस्कार यायेगु, शील-स्वभाव दुम्ह न्ह्याबलेसं थःयासिकें नं थकालिपिन्त आदर-सम्मान तयेसःम्ह व्यक्तिगत, आयू, वर्ण, सुख, व बल थुपिं प्यंगू सम्पत्तिवृद्धि जुया वै ।

पदार्थ- थन "अभिवादन सीलिस्स" धैगु वन्दना- नमस्कार यायेगु स्वभाव दुम्हेसित वन्दना- अभिवादन यायेगु ज्याय् लगय् जुयाच्वंम्ह धैगु अर्थ खः । "वद्धा पचायिनो" धैगु गृहस्थपिन्त जूसा उखुन्हु जक प्रब्रजित जूम्ह मचाम्ह श्रामणेर यात जूसां, भिक्षुपिनि जूसा उपसम्पदां छन्हु जक जूसां थकालिम्ह, गुण धर्म अभिवृद्धि जुयाच्वम्हेसित स्वागत सत्कार याना न्ह्याबलेसं अभिवादन वन्दन पूजन यायेगु शील स्वभाव दुम्हेसित धाःगु खः ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

"चत्तारो धम्मा बड्ढन्ति" धैगु अज्याःम्ह व्यक्तियात आयू वृद्धि जुल धायेव गबलय्तक्क व म्वानाच्वनी अबलय् तक्क हे मेमेगु नं वृद्धि जुया हे वैच्वनी । गुम्हेस्यां न्ययद्‌ँतक्क जक म्वानाच्वनेगु आयू दयाच्वंगु कुशल कर्म यानाः व न्यीन्यादँ दइबलय् जुलसां वया छुं जुया जीबितपाखें छुं अन्राय-बाधा उत्पन्न जुयावल धाःसा, उगु अभिवादन वन्दना यायेगु शील स्वभावं यानाः अन्तराय बाधा चिला वनाः व वैगु आयु दत्तले हे म्वाना च्वनेदै । वैगु वर्ण आदि मेगु स्वता नं आयू नापंनापं तुं वृद्धि जुयाच्वनी । थन क्वय् नं थ्वहे क्रमानुसारं सीका कायेमाल । अन्तराय् वाधां क्वत्यःम्हेसित आयू आदि बढय्ज्वी धैगु दैमखु ।

थ्व धर्म देशना अन्तस आयू मदयेक कुमार न्यासःम्ह उपासक-उपासिकापिनाप श्रोतापति फलय् प्रतिष्ठित जुल । मेमेपिं नं आपालं सत्व प्राणिपिं नं श्रोतापन्न फलादिस थ्यंकः वन ।

दिर्घायू कुमारया कथा सिघल ।

वसपोल भगवान अर्हत् सम्यक सम्बुद्धयात नमस्कार ।

Dhamma Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सूत्रारम्भ

भगवान बुद्धं वाराणसीया ऋषिपतन मृगदा बनय् आषाढ पुन्हीखुन्हु पञ्चवर्गीय भिक्षुपिन्त धर्म चक्रदेशना यानाः छसी कथं श्रोतापत्ति फलय् थ्यंकां कृष्णपक्षया पञ्चमीखुन्हु उपि पञ्चवर्गीय भिक्षुपिन्त अरहत्त फलय् थ्यंका बिइया लागी गुगु अनत्त लक्खण सूत्र देशना यानाबिज्यात उगु अनत्त लक्खण सूत्रयात भो सज्जन वर्गपिं, भ्रीसं पाठ यायेनु ।

१) अनत्त लक्खण सूत्रया निदान

थथे जिं न्यना- छगू समय भगवान बुद्ध वाराणसीया ऋषिपतन मृगदा बनय् बिहारयाना बिज्यानाच्वन, अन भगवानबुद्धं पञ्चवर्गीय भिक्षुपिन्त हे भिक्षुपिं, धकाः सम्बोधन याना बिज्यात ।

भन्ते, धका उपिं भिक्षुपिसं लिसः बिल । भगवान बुद्धं थुगु अनत्त लक्खण सूत्र आज्ञा जुया बिज्यात ।

२) रूपस्कन्ध अनात्म

भिक्षुपिं, रूप अनात्म खः भिक्षुपिं, यदि थ्व रूप आत्मा खः धयागु जूसा थ्व रूप दुःख कष्ट वाधा बिइगुया निम्तिं मजुइमाः गुखः । "जिगु रूप थथे जुइमा जिगु रूप थथे मजुइमा" थथे रूपय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दयेमाःगु खः । थथे मजुइगु जुयाः निम्तिं भिक्षुपिं, रूपअनात्म खः । उकिं रूप दुःख कष्ट बाधा बिइगुया कारण जुयाच्वन । जिगुरूप थथे जुइमा जिगुरूप थथे मजुइमा धकाः रूपय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दइ मखुगु जुयाच्वन ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

३) बेदनास्कन्ध अनात्म

भिक्षुपिं, वेदना अनात्म खः । भिक्षुपिं, यदि थ्व वेदना आत्मा खः धयागु जूसा थ्य वेदना दुःख कष्ट बाधा बिइगुया निम्तिं मजुइमाःगु खः । "जिगु वेदना थथे जुइमा, जिगु वेदना थथे मजुइमा" थथे वेदनाय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दयेमाःगु खः । थथे मजुइगु जुयाः भिक्षुपिं, वेदना अनात्म खः उकिं वेदना दुःख कष्ट वाधा, विइगुया कारण जुयाच्वन । जिगु वेदना थथे जुइमा, जिगु वेदना थथे मजुइमा धकाः वेदनाय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दइमखुगु जुयाच्वन ।

४) संज्ञा स्कन्ध अनात्म

भिक्षुपिं, संज्ञा अनात्म खः । भिक्षुपिं, यदि थ्व संज्ञा आत्मा खः धयागु जूसा थ्व संज्ञा दुःख कष्ट बाधा बिइगुया निम्तिं मजुइमागु खः । "जिगु संज्ञा थथे जुइमा । जिगु संज्ञा थथे मजुइमा" थथे संज्ञाय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दयेमाःगु खः ।

थथे मजुइगुया निम्तिं भिक्षुपिं, संज्ञा अनात्म खः । उकिं संज्ञा दुःख कष्ट बाधा बिइगुया कारण जुयाच्वन । जिगु संज्ञा थथे जुइमा, जिगु संज्ञा थथे मजुइमा धकाः संज्ञाय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दइमखुगु जुयाच्वन ।

Dhamma.Digital

५) संस्कर स्कन्ध अनात्म

भिक्षुपिं, संस्कार अनात्म खः । भिक्षुपिं, यदि थुपिं संस्कारत आत्मा खः धइगु जूसा थुपि संस्कारत दुःख कष्ट बाधा विइगुया निम्तिं मजुइमाःगु खः । "जिगु संस्कार थथे जुइमा जिगु संस्कार थथे मजुइमा" थथे संस्कारय् थःगु इच्छाअनुसारं अधिकार चलय् यायेगु दयेमाःगु खः ।

थथे मजुइगु जुया निम्तिं भिक्षुपिं, संस्कार अनात्म खः । उकिं संस्कार दुःख कष्ट वाधा विइगुया कारण जुयाच्वन । जिगु संस्कार थथे जुइमा जिगु संस्कार थथे मजुइमा धकाः संस्कारय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दइमखुगु जुयाच्वन ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

६) विज्ञान स्कन्ध अनात्म

भिक्षुपिं, विज्ञान अनात्म खः। भिक्षुपिं यदि थ्व विज्ञान आत्माखः धैगु जूसा थ्व विज्ञान दुःख कष्ट वाधा विइगुया निम्तिं मजुइमाःगु खः। जिगु विज्ञान थथे जुइमा जिगु विज्ञान थथे मजुइमा। थथे विज्ञानय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकारं चलय् यायेगु दयेमाःगु खः।

थथे मजुइगुया निम्तिं भिक्षुपिं, विज्ञान अनात्म खः। उकिं विज्ञान दुःख कष्ट वाधा बिइगुया कारण जुयाच्वन। जिगु विज्ञान थथे जुइमा जिगु विज्ञान थथे मजुइमा धकाः विज्ञानय् थःगु इच्छाअनुसार अधिकार चलय् यायेगु दइ मखगु जुयाच्वन।

७) रूप स्कन्धय् त्रिलक्षण

भिक्षुपि, थथे जिं न्यनागुयात छु सम्फे जुया ? रूप नित्य लाकि अनित्य ? अतित्य खः भन्ते ! गुगु अनित्य खः उगु दुःख लाकि सुखः? दुःख खः भन्ते।

थथे अनित्य जुइगु दुःख जुइगु विपरीनाम जुइगु यात थ्व रूप जिगु, थ्व रूप जि, थ्व रूप जिगु आत्मा धका भाःपा च्वनेगु उचित जुइ लाले ? जुइमखु भन्ते।

८) नाम स्कन्ध थंगूलि त्रिलक्षण

भिक्षुपिं, वेदना नित्य ला कि अनित्य ?

अनित्य खः भन्ते।

गुंगु अनित्य खः उगु दुःख जुइगु, विपरीनाम जुइगु यात थ्व वेदना जिगु, थ्व वेदना जि, थ्व-थ्व वेदना जिगु आत्मा धकाः भाःपा च्वनेगु उचित जुइ लाले ? जुइ मखु भन्ते।

भिक्षुपिं, संज्ञा नित्य ला कि अनित्य ?

अनित्य खः भन्ते।

गुगु अनित्य खः उगु दुःख लाकि सुख ?

दुःख खः भन्ते।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

थथे अनित्य जुइगु, दुःख जुइगु, विपरीनाम जुइगु यात थ्व संज्ञा जिगु, थ्व संज्ञा जि, थ्व संज्ञा जिगु आत्मा धकाः भाःपा च्वनेगु उचित जुइ लाले ?

जुइमखु भन्ते ।

भिक्षुपिं, संस्कार नित्य ला कि अनित्य ?

अनित्य खः भन्ते ।

गुगु अनित्य खः उगु दुःख ला कि सुखः ?

दुःख खः भन्ते ।

थथे अनित्य जुइगु, दुःख जुइगु, विपरीनाम जुइगु यात थुपिं संस्कार जिगु, थुपिं संस्कार जि, थुपिं संस्कार जिगु आत्मा धकाः भाःपा च्वनेगु उचित जुइ ला ले ?

जुइ मखु भन्ते ।

भिक्षुपिं, विज्ञान नित्य ला कि अनित्य ?

अनित्य खः भन्ते ।

गुगु अनित्य खः उगु दुःख ला कि सुख ?

दुःख खः भन्ते ।

थथे अनित्य जुइगु, दुःख जुइगु, विपरिनाम जुइगु यात थ्व विज्ञान जिगु, थ्व विज्ञान जि, थ्व विज्ञान जिगु आत्मा धकाः भाःपा च्वनेगु उचित जुइ ला ले ?

जुइ मखु भन्ते ।

९) रूपयात, तृष्णा, मान, दृष्टि ग्रहद्वारा स्वये मज्यूगु

उकिं भिक्षुपिं, न्हापायागु, लिपायागु, आःयागु, थःके दुने दुगु रूप, पिने दयाच्वंगु रूप, स्थूलगु रूप सूक्ष्मगु रूप, हीनगु रूप, प्रणीतगु रूप, तापाक च्वंगु रूप, सतिक च्वंगु रूप, गुलिनं दु उपिं दया च्वंक्व रूपयात "जिगु मखु, जि मखु, जिगु आत्मा मखु" धकाः यथार्थ रूपं सम्यक प्रज्ञाद्वारा खंका कायेमाः ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

१०) वेदनायात, तृष्णा, मानदृष्टि, ग्रहद्वारा स्वये मज्यूगु

भिक्षुपिं, न्हापायागु, लिपायागु, आःयागु थःव दुने दुगु वेदना, पिने दयाच्वंगु वेदना, स्थूलगु वेदना, सूक्ष्मगु वेदना, हीनगु वेदना, प्रणीतगु वेदना, तापाक च्वंगु वेदना, सतीक च्वंगु वेदना, गुलिनं दु उपिं दयाच्वंगु वेदनायात "जिगु मखु, जि मखु, जिगु आत्मा मखु" धकाः यथार्थ रूपं सम्यक प्रज्ञाद्वारा खंका कायेमा ।

११) संज्ञायात तृष्णा, मान, दृष्टि ग्रहद्वारा स्वये मज्यूगु

भिक्षुपिं, न्हापायागु, लिपायागु, आःयागु थःके दुने दुगु संज्ञा, पिने दयाच्वंगु संज्ञा, स्थूलगु संज्ञा, सूक्ष्मगु संज्ञा, हिनगु संज्ञा, प्रणीतगु संज्ञा, तापाक च्वंगु संज्ञा, सतिक च्वंगु संज्ञा, गुलि न दु उपिं दयाच्वंक्क संज्ञायात जिगु मखु, जि मखु, जिगु आत्मा मखु धकाः यथार्थ रूपं सम्यक प्रज्ञाद्वारा खंका कायेमाः ।

१२) संस्कारयात तृष्णा, मान, दृष्टी, ग्रहद्वारा स्वये मज्यूगु

भिक्षुपिं, न्हापायागु, लिपायागु, आःयागु थःके दुने दुगु संस्कार, पिने दयाच्वंगु संस्कार, स्थूलगु संस्कार, सूक्ष्मगु संस्कार, हीनगु संस्कार, प्रणीतगु संस्कार, तापाक्कच्वंगु संस्कार, सतिकच्वंगु संस्कार, गुलि नं दु उपिं दयाच्वंक्क संस्कारयात "जिगु मखु, जि मखु, जिगु आत्मा मखु" धकाः यथार्थ रूपं सम्यक प्रज्ञाद्वारा खंका कायेमा ।

१३) विज्ञानयात तृष्णा, मान, दृष्टि ग्रहद्वारा स्वये मज्यूगु

भिक्षुपिं, न्हापायागु, लिपायागु, आःयागु थःके दुने दुगु विज्ञान, पिने दयाच्वंगु विज्ञान, स्थूलगु विज्ञान सूक्ष्मगु विज्ञान, हीनगु विज्ञान, प्रणीतगु विज्ञान, तापाकच्वंगु विज्ञान, सतीकच्वंगु विज्ञान, गुलिंन दु उपिं दयाच्वंक्क

Downloaded from http://www.dhamma.digital

विज्ञानयात "जिगु मखु, जि मखु, जिगु आत्मा मखु" धकाः यथार्थ रूपं संम्यक प्रज्ञाद्वारा खंका कायेमा ।

१४) निब्बिन्द ज्ञानंनिसें मार्ग कृत्य १६ गू उत्पन्न जुइगु

भिक्षुपिं, थथे संके फुम्ह श्रुतवान आर्य श्रावक रूपय् बिरक्त जुइ, वेदनाय् नं बिरक्त जुइ, संज्ञाय् नं विरक्त जुइ, संस्कारय् नं विरक्त बिज्ञानय् न विरक्त जुइ ।

विरक्त जुल धायेवं आशक्त मदया तृष्णा जालं जुक्त जुइ, आशक्त मदया तृष्णा जालं मुक्त जुल धायेवं बिमुक्त जुल धकाः वयाके ज्ञान उत्पन्न जुइ । हानं जन्म जइगु मन्त, ब्रम्हजर्यबास पूर्ण जुल ।

याये माःगु चर्चा यायेधुन, थुगु पञ्चस्कन्धं लिपा मेगु पञ्चस्कन्ध हानं दइमखुत धकाः थःम्हंतुं सीके । थुगु अनात्म लक्षण सूत्रयात भगवान बुद्ध देशना यानाबिज्यात । पञ्चवर्गिय भिक्षुपिसं भगवान बुद्धं कना बिज्याःगु उपदेशयात हर्ष प्रशन्न जुयाः अभिनन्दन यात ।

भगवान बुद्धं थुगु अनात्म लक्षण सूत्र देशना याना बिज्याःगु बखतय् पञ्चवर्गिय भिक्षुपिनि उपदान रहित जुयाः अश्रव मलं मुक्त जुल ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नव बुद्ध गुण

१. सो भगवा इतिपि अरहं ।
२. सो भगवा इतिपि सम्मा सम्बुद्धो ।
३. सो भगवा इतिपि विज्जा चरण सम्पन्नो ।
४. सो भगवा इतिपि सुगतो ।
५. सो भगवा इतिपि लोक विदू ।
६. सो भगवा इतिपि अनुत्तरो पुरिसदम्म सारथि ।
७. सो भगवा इतिपि सत्थादेव मनुस्सानं ।
८. सो भगवा इतिपि बुद्धो ।
९. सो भगवा इतिपि भगवा ।

अर्थ

१. वसपोल भगवान ब्रम्हा, देव, मनुष्यपिसं पुजा याये योग्य जुया बिज्याकम्ह ।

२. वसपोल भगवान सम्पूर्ण धर्मयात छुं शेष बप्कि मल्यंक स्वयम् सीका कयाः बिज्याकःम्ह ।

३. वसपोल भगवान बिद्या स्वंगू बिद्या च्यागू व चरण भिंन्यागूलीं सम्पूर्ण जुया बिज्याकःम्ह ।

४. वसपोल भगवान मृत्यु जुइगुलिं रहित जुयाच्वंगु निर्वाण नगरय् बांलाक बिज्याकःम्ह ।

५. वसपोल भगवान लोक स्वंगूयात सीका कयाबिज्याकःम्ह ।

६. वसपोल भगवान ब्रम्हा देव मनुष्य तिर्थक व बेनेप्य प्राणिपिन्त असदिस रूपं सभ्य जुइक दमन यानाबिज्याकःम्ह ।

७. वसपोल भगवान ब्रम्हा देव व मनुष्यपिनि गुरू जुयाबिज्याकःम्ह ।

८. वसपोल भगवान चतुरार्य सत्य धर्मयात् भिन्न-भिन्न छुटय् छुट्य यानाः सीकाकया बिज्याकःम्ह ।

९. वसपोल भगवान भाग्य खुगू व गुण अनन्त सम्पूर्ण जुयाबिज्याकःम्ह ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मांया गुण

महारत्न उपासिका

पार गथे जुइ, मामयागु नं ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

गर्भस च्वनाबलय् गुलि दुःख सिया दिल ।
जितः दुःख जुइ धका गुलि म्हुतु म्हालादिल ॥

अति कष्ट सह यानाः जन्म ब्यूम्ह मामया ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

खिफाय् च्वफाय् धायेमसः, उखें थुखें फानाबी ।
नवः धच्वाः सहःयानाः हुइकाः व चायेका बी ॥

भ्वातिनं थें दुःख सियाः ब्वलंकूम्ह मामया ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

चिकंचाकं बुइकाबी, पित्तु पीका मुलय् तइ ।
ख्वाः स्वया मुसुहुँ न्हिलाः, दुःख फुकं तंका छ्वइ ॥

अमृत धारा दुरू त्वंकाः, ब्वलकूम्ह मामया ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

नयेत्वने धायेमसः, इलय् ब्यलय् त्वंकाः छिं ।
न्ह्यागु ज्याखँ याना च्वंसां, जिहे तुं लुमंकी छिं ॥

Downloaded from http://www.dhamma.digital

चान्हं न्हिनं पुता धकाः, घय्घय् पुइम्ह मामया ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

छथु निथु मुसु वइ, अति धन्दा कयाज्वी ।
मिखाय्दंक ख्वबि तयाः, अजि वैद्य क्यना ज्वी ॥

च्वकि जाकि हलाय् बिया, म्वाकातःम्ह मामया ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

न्यादँ खुदँ दसां निसें, आखल नं ब्वंके याइ ।
अनेकथं जतन यानाः, लजगाः नं दयेका बी ॥

बिबाहया कर्म खँकाः, लय्लय् ताइम्ह मामया ।
सेवा यायेमफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

जिगु निम्ति दुःख स्युस्युं उमेर नं बुरी जुइ ।
ल्हाः तुति सिथिल जुयाः, सने मफयेका बी ॥

अले छंगु भरय् धकाः भरकाःम्ह मामया ।
सेवा याये मफु जिंन, थ्व पापी मन नं ॥

Dhamma Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

हाकु नुगः

भिक्षु सुबोधानन्द

गुबलय् जब थ्व हाकुगु नुगः, यच्चुके फैगु भगवान
चीके मफु व असुद्ध कचिंगः भन जुल अप्वः मनोदुत ।१।

निर्मल स्वच्छ सुन्दर हृदय, बुलुसेच्वंक वल व क्लेस
लोभ द्वेष, मोह ईर्ष्या, ममतां, न्ह्याबलें हाकुसे च्वंकःवल ।२।

धर्म यानाःनं त्याकेमफु पाप, दान बियानं फुकेमफु लोभ
शील कयाःनं जुयेमफु शुद्ध, ध्यान यानाःनं चीकेमफु क्लेस ।३।

समाधि यानाःनं मभिंगु मस्यूगु, प्रज्ञाया ज्ञानं खंकेमफुगु
थ्व फुक्कं जूगु अभ्यास मगाःगु, हाकुगु नुगलं धन्दा मकाःगु ।४।

थुजागु दुर्लभ मनुष्यया जन्म, दतनं भिंगु पुरय् यायेमफुगु
माया मोह जालय् ततःमतः क्येंगु, चाहे मचायेक जीवन फ्वीगु ।५।

बिचाः थन याव भुलय् ज्वी मजिल, बुद्धं ब्यूगु ज्ञान दयेकेमाल
न्हिथं थन शीलं हाकुगु नुगः, शिल समाधिं नुगःया कचिंगः चीकाः ।६।

प्रज्ञाया ज्ञानं शान्ति जः बियाः नुगःया हाकुगु यच्चुक त्वीकाः
पाप व ताप, मभिंगु ब्याक्क, चीकाः नुगः थन यच्चुके माल ।७।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनित्य संसार

पं०बे० आशाकाजी बज्राचार्य

अनित्य थ्व संसारय् च्वनेमय्‌ल वनेनु ।
सुखावती भुवनस बासलय् स्वयेनु ॥

नदि खुसि न्ह्याना च्वंथे दिन रात वनीगु ।
काल पासा न्ह्यःने वइगु हाला च्वनां छुयायेगु ॥

फसय् लाःगु मतःसीथें थ्व शरीर फुइगु ।
ब्यरथनं फुकेमते अन्त्ययागु लुमंकि ॥

मांया क्यंकातल भीत प्वःया जालय् क्यनीथें
दुःखयागु भमरीसं चाःचांहुलाः च्वनागु ॥
मोह धकिं त्यकपुयाः भालपिया मफयेकाः ॥ ब्यः

तृष्णायागु ध्वजा ब्वयेकाः जिगु धाधां मगाकाः
रागजक नित्य यानाः ज्ञान बुद्धि मगाकाः ॥
क्रोधसं दुःख बियाः थःत दुःख जुयेका ॥ ब्यः

सित धाल गन वन कर्मभूमि क्यनीगु ।
आवलाछि याये लाःनि थुगु धर्म म्हसीकि ॥
जिगु चित्त थ्व थुजागु पुण्य याये मगागु ॥ ब्यः

नयेत्वने पुने धैगु चित्तजक जिगु ।
थ्व पुण्य पासा घयपुना म्हित्ये सयेके सदांनं ॥
च्वनेमदु यदि भीपिं वनेमानि अवश्य ॥ ब्यः

Downloaded from http://www.dhamma.digital

औसर थथिंजाःगु नरदेह धायेकाः ।
वयेधुन भव चक्रय् यायेमाःगु म्हसीका ॥
जन्मजुल बुरा जुइन रोगं कयाः सीन ॥ ब्यः

जहान सपरिवार इस्त मित्रादि पासा ।
धनजन आदि छैं बुँ त्वःता वने मानिरे ॥
अभिमान यायेमते हे मन ॥ ब्यरथ

स्वरे यन खतय् तयाः द्यवं नं त्वक पुयाः ।
जात्रा यानाः बाजं थाकाः प्यम्ह पासां कुबीकाः ॥
वने मानि सकलें वहे लँपु छगुलि ॥ ब्यरथ

Downloaded from http://www.dhamma.digital

थ:गु छुं मदु

जिगु जिगु धकाः हाला जुल, छंगु धैगु छुं मदत ॥छु॥

सिना वनेवं गन वन धन, सुनानं छुंनं ज्वना मवं ।
मा बौ दाजु किजा फुकं थन, सुनं लिसे वंगु मखु ॥१॥

धन सम्पत्तिया लोभ यानाः भी सीम्वाःपिं थें सना च्वना ।
आखिरेय् वने माल फुक्कं वानाः वनेमफु सुनं छुंहे ज्वनाः ॥२॥

नापं ज्वना वनेगु जूसा, यायेमाल दान पुण्य थन ।
अले दै छन्त छंगु धका, ज्वना वनेत पुण्य धन ॥३॥

यायेमाल भाव भक्ति थन, बुद्धया शरणय् वनाः ।
अन्तिम दिन थ्यनिगु बखतय् काय् म्हयाय् सकलें ख्वया च्वनी ॥४॥

तर ख्वःसां हाःसां त्वःता वनी, आखिरय् यंके छुंहे मदु ।
या थन पुण्य साधना, बुद्धया शरणय् वनाः ॥५॥

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नमः काः सिद्धि गाथा
(परित्राण)

१
यो चक्खुमा मोहम लाप कत्थो
सामं व बुद्ध सुगतो विमुटो
मारस्स पासा विनिमो च यण्टो
पापेसि खेमँ जनर्त विनेस्यं ।
बुद्धं वरन्तं सिरसा नमामि
लोकस्स नाथंच विनाय कंच
तंतेजसा ते जय सिद्धि होतु
सबन्त राया च विनास मेन्तु ॥

२
धम्मो धजो यो विय तस्स सत्थु
दस्सेसि लोकस्स विशु धि मग्गं
निय्या निको धम्म ध रस्स धारी
साता वहो सन्ति करो सुचिन्नो ।
धम्मं वरन्तं सिरसा नमामि
मोहप्प दालं उपसंत दाहं
तं तेजसा ते जया सिद्धि होतु
सवन्तराया च विनास मेन्तु ॥

३
स धम्मसेना सुगतानुखो यो
लोकस्स पापु प किलेस छेता
सन्तो सयं सन्ति नियोजको च
स्वाखात धमं विदितं करोति ।
संघ वरन्तं सिरसा नमामि
बुद्धानु बुद्धं समसिल दिस्थिङ
तं तेजसा ते जयासिद्धि होतु
सब्बंतराया च विनास मेन्तु ॥।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

संबुद्धे

संबुद्धे अत्थ विसंन्व
द्वाद संच स हस्सके
पञ्च सत सह स्सानि
नमामि सिरसा अहँ (१)

    तेसं धम्ञ्च संघंञ्च
    आदरेन नमामि हं
    नम कारानु भावेन
    हंटवा सब्बे उपड्दवे (२)

अनेका अन्तरायापि
विनासन्तु असे सतो
सं बुद्धे पञ्च पन्या संञ्च
चतुविस तिस हस्सके (३)

    दस सत सहस्सनि
    नमामि सिरसा अहं
    तेस धमञ्च संघंञ्च
    आदरेन नमानि हं (४)

नमकारानु भावेन
हंतवा सब्बे उपड्दवे
अनेका अंन्त राया पि
विनासन्तु असे सतो (५)

    संबुद्धे न उत्तर सके
    अत्थ चट्टालिस सहस्सके
    विस तिस तस हस्सानि-नमामि सिरसा अहँ
    तेसं धम्मञ्च संघंञ्च
    आदरेन नमामिहंङ् (६)

नम कारानु भावेन
हन्त वा सब्बे उपद्दवे
अनेका अन्तरायपि
विनसन्तु असे सतो (७)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अग्ग पसाद सुत्त गाथा

१
अग्गतो वे पसंनानं
अग्गं धम्मं विजानतं
अग्गे बुद्धे पसंनानं
दक्खि णेय्ये अनुत्तरे
२
अग्गे धम्मे पसंन्नानं
विरागु प समे सुखे
अग्गे संघे पसंन्नानं
पुण्य क्खेते अनुत्तरे
३
अग्गास्मीङ दानं दतं
अग्गं पुण्यंङ पव्द्धति
अग्गं आयु च वण्णे च
यसो किट्टी सुखं बलं ।
४
अग्गस्स दाता मेधावि
अग्ग धम्म समाहितो
देव भूतो मनुसो वा
अग्ग प्पत्तो पमोदतिति ॥

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मङ्गल-चक्र वाल

सब्ब बुद्धानु भावेन, सब्ब धम्मानु भावेन, सब्ब संघानु भावेन, बुद्ध रतनं, धम्म रतनं, संघ रतनं, तिन्नं रतनानं, आनु भावेन, चतुरा सिति सहस्स धम्म खन्धानु भावेन, पित कत्तयानु भावेन, जिन सावकानु भावेन, सब्बे ते रोणा, सब्बे ते भया, सब्बेते अन्तराया, सब्बेते उपद्दवा, सब्बे ते दुन्नि मित्ता, सब्बे ते अव मङ्गला, विनास्सन्तु, आयु वद्धको, धन वद्धको, सिरी वद्धको, यस वद्धको, बल वद्धको, बनन वद्धको, सुख वद्धको, होतु सब्बदा ।
दुक्ख रोग भयो वेरा, सोका सत्तु चुप द्दवा, अनेका अन्तरायापि, विनाससन्तुस च तेजसा, जय सिद्धि धनं लाभं, सोत्थि भागयां सुखं बलं, सिरी आयु च वन्नो च, भोगं बुद्धि च यसवा, सत वस्सा च आयु च, जिव सिद्धि भवन्तु ते ।

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनुमोदना बिधि

यथा वारी वहा पुरा- परि पुरेन्ति सागरं
यव मेव यितो दिन्नं- पेतानं उप कप्पति,
यिच्छितं पटि्ठतं तुम्हं - खिप्पमेव समिभंतु
सब्बे पुरेन्तु संकप्पा- चन्दो पण्णरसो यठा,
मणि जोतिरसोयाठा
सब्बितियो विवज्जन्तु- सब्बरोणो विनस्मतु
माते भवन्तरायो- सुखि दिर्घायुको भव
सब्बितियो विवज्जन्तु - सब्बरोगो विनस्वतु
माते भवन्तरायो- सुखि दिर्घायुको भव
सब्बितियो बिवज्जतन्तु- सब्ब रोगो विनस्सतु
माते भवन्तरायो - सुखि दिर्घायुको भव
अभिवादन सिलिस्स- निच्चं बुढा पचायिनो
चट्टारो धम्मा वद्धंन्ति- आरू वाण्णो सुखं बलं ॥

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

मातिका

कुसला धम्मा, अकुसला धम्मा, अब्याकता धम्मा, सुखाया वेदनाया सम्पयुत्ता धम्मा, दुक्खाया वेदनाया सम्पयुत्ता धम्मा, अदुक्खमसुखाया वेदनाया सम्पयुत्ता धम्मा, विपाका धम्मा, विपाक धम्म धम्मा, नेव विपाक न विपाक धम्म धम्मा, उपादिन्नु पादानिया धम्म, अनुपादिन्नु पादानिया धम्मा, अनुपादिन्न नुपादानिया धम्मा, संकिलिठ्ठ संकिलेसिका धम्मा, असंकिलिठ्ठ संकिलेसिका धम्मा, असंकिलिठ्ठ संकिलेसिका धम्मा, सवितक्क सविचारा धम्मा, अवितक्क विचार मत्ता धम्मा, अवितक्का विचारा धम्मा, पितिसहगता धम्मा, सुखसहगता धम्मा, उपेक्खा सहगता धम्मा, दस्सनेन पहातप्फा धम्मा, भावनाया पहातप्फा हेतुका धम्मा, नेव दस्सनेन नभावनाया पहातप्फा हेतुका धम्मा, अचय गामिनो धम्मा, अपचय गामिको धम्म, नेवाचय गामिनो नापचय गामिनो धम्मा, सेखा धम्मा, असेखा धम्मा, नेव सेक्खाना धम्मा, परिवा धम्मा, महगत्ता धम्मा, अप्पमाना धम्मा, परिवार गमणा धम्मा, महग्गतारम्मणा धम्मा, अप्पमाणारम्मणा धम्मा, हिना धम्मा, मझिमा धम्मा, पणिता धम्मा, मिच्छत्तनियता धम्मा, सम्मत्तनियता धम्मा, अनियता धम्मा, मग्गारम्मणा धम्मा, मग्गहेतुका धम्मा, मग्गाधिपतिनो धम्मा, उप्पन्ना धम्मा, अनुप्पना धम्मा, उप्पादिनो धम्मा, अतिता धम्मा, अनागता धम्मा, पच्चुपन्ना धम्मा, अतितारम्मणा धम्मा, अनागतारम्मणा धम्मा, पच्चुप्पन्नारम्मणा धम्म, अझवा धम्मा, बहिद्धा धम्मा, अझत्त बहिद्ध धम्मा, अझत्तारम्मणा धम्मा, बहिद्धारम्मणा धम्मा, अझत्त बहिद्धारम्भणा धम्मा, सनिदस्सन सप्पतिधा धम्मा, अनिदस्सन सप्पतिधा धम्मा, अनिदस्सनाप्पतिधा धम्मा ॥

Downloaded from http://www.dhamma.digital

भोजन दानानु-मोदना गाथा

आयुदो बलदोधिरो- बन्नदो पटिभाणदो ।
सुखस्स दाता मेधावि- सुखं सो अघि गच्छटि ॥
आयुं दत्वा बलं वन्नं- सुखञ्च पटिभाण दो ।
दिघायु यसवा होति- यत्थ यत्थुप पज्जतिति ॥
सब्ब रोग विनिमुट्टो- सब्ब सन्ताप वज्जीतो ।
सब्ब वेर मतिक्कन्तो- निब्बुतो च तुवं भव ॥
सब्बितियो विवज्जन्तु- सब्बरोगो विनस्सतु ।
मादे भवन्तरायो- सुखि दिर्घायुको भव ।
अभिवादन सिलिस्स- निच्चं उद्धापच्चायिनो ॥
चत्तारो धम्मा वद्धन्ति- आयु वन्नो सुखं बलं ॥

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

महा मङ्गल चक्र वाल

सिरिघिति, मतितेजो, जयासिद्धि, महिद्धि, महागुणा, परिमित, पुञ्ञाधि, कारस्स, सब्बन्तराय, निवारण, समत्थस्स, भगवतो, अरहतो, सम्मासम्बुद्धस्स, दोत्तिंस, महापुरिस, लक्खणानुभावेन, असितयानु, ब्यञ्जननानु भावेन, अट्ठुत्तरसत, मंगलानु भावेन, छब्बण्णरसियानु भावेन, केतुमालानु भावेन, दसपारमितानु भावेन, दशउपपारमितानु भावेन, दसपरमत्थ पारमितानु भावेन, सिलसमाधिपञ्ञानु भावेन, बुद्धानु भावेन, धम्मानु भावेन, संघानु भावेन, तेजानु भावेन, इदधानु भावेन, बलानु भावेन, ञेय्यधम्मानु भावेन, चतुरासिति सहस्स, धम्मक्खन्धानु भावेन, नवलोकुत्तरधम्मानु भावेन, अट्ठंणिकमग्गानु भावेन, अट्ठसमापचियानु भावेन, छडभिञ्ञानु भावेन, चतुसच्चञ्ञाण्णानु भावेन, दशबलञाण्णनु भावेन, सब्बञ्ञुतञाणानु भावेन, मेत्ता, करूणा, मुदिता, उपेक्खानु भावेन, सब्बपरित्तानु भावेन, रतनत्तयसरणानु भावेन, तुह्यं सब्बरोगसोकुपंद्दव, दुक्खदोमनस्सुपायासा, विनस्सन्तु, सब्बअन्तरायापि, विनस्सन्तु, सब्बसंकप्पा, तुह्यंसमिज्झन्तु दिर्घायुता तुह्यं होतु, सतवस्सजीवेन, समंगिकोहोतु सब्बदा, आकाशपब्बत वन, भूमिगंगा महासमुद्दा, आरक्खका देवतासदा, तुम्हे अनुरक्खन्तु ।

भवतु सब्ब मङ्गलं- रक्खन्तु सब्ब देवता ।
सब्ब बुद्धानु भावेन- सदासोत्थी भवन्तुते ॥
भवतु सब्ब मङ्गलं- रक्खन्तु सब्ब देवता ।
सब्ब धम्मानु भावेन- सदासोत्थी भवन्तुते ॥
भवतु सब्बमङ्गलं- रक्खन्तु सब्बदेवता ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

सब्ब संघानु भावेन- सदासोत्थी भवन्तुते ॥
नक्खत यक्खभूतानं- पापग्गह निवारण ।
परित्तस्सानु भावने- होन्तु तेसं उपद्दवे ॥
नक्खत्तयक्ख भूतानं- पापग्गह निवारण ।
परित्तस्सानु भावेन- होन्तुतेसं उपद्दवे ॥
नक्खत्तयक्ख भूतानं- पापग्गह निवारण ।
परित्तस्सानु भावने- हन्तवा तेसं उपद्दवे ॥

यस पाठमा बुद्धशासनमा पवित्र मानिने अनेक कुराहरूको अनुभवद्वारा सम्पूर्ण रोग, शोक, उपद्रव, दुःख-दौर्मनस्य, उपायास, अन्तराय, विनाश भई सम्पूर्ण संकल्पहरू पूर्णहोस्, दीर्घायु होस् । सय वर्षभन्दा बढी बाँचोस् । आकाश, भूमि, नदी, महासमुद्रमा आरक्ष गरी बस्ने देवताहरूले तपाइँलाई सधैं रक्षा गरून् भनि आशीष दिएको छ ।

Dhamma.Digital

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वि. सं. २०४१ साल थाइल्याण्डमा अध्ययनको सिलसिलामा सातसय भिक्षुहरूको समूहमा ३० दिनसम्म पैदल घुताङ्गको फोटो

वि. सं. २०४२ साल थाइल्याण्डमा अध्ययनको सिलसिलामा सातसय पचास भिक्षुहरूको समूहमा ३० दिनसम्म पैदल घुताङ्गको फोटो

Downloaded from http://www.dhamma.digital

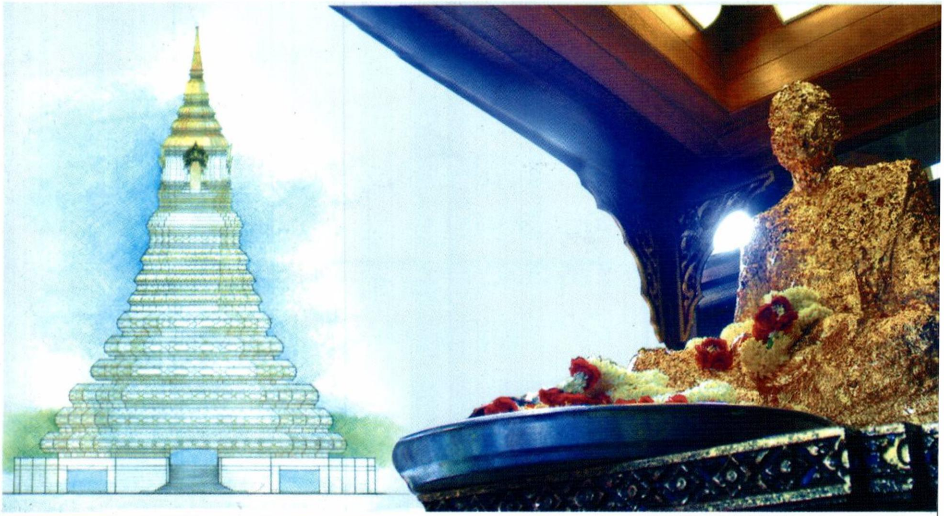

लेखक परिचय

नामः **भिक्षु थानसेट्ठ, महास्थविर**

जन्मः वि.सं. १९९५ बैशाख, अष्टमी

जन्मस्थानः कोलाँटोल, बनेपा ।

आमाः महालक्ष्मी श्रेष्ठ

बुबाः गणेशबहादुर श्रेष्ठ

भिक्षु उपसम्पदाः

वि.सं. २०३४ फागुन १५ गते

(वाट पाकनाम, भाषिचरण बिहार, बैंकक, थाइल्याण्ड)

भिक्षु उपसम्पदा दिने व्यक्तिः उपभा भिक्षु धम्मधिर राजहामुनि

थाइल्याण्डको बिहारमा अध्ययनः

सन् १९७७ देखि सन् २०११ सम्म

हालको बिहारः सुर्दशन बिहार, क्वःबहाल, बनेपा, काभ्रे ।

धर्म भन्दा धन प्यारो

9 789937 26325

Dhamma.Digital
Downloaded from http://www.dhamma.digital